

Gaven en vruchten van de Heilige Geest

Edgard Peeters

2008

Deze scriptie bevat heldere informatie over charisma's van de Geest, de vrucht van de Geest en de doop in de Geest. Gezaghebbende literatuur is hierin zeer leesbaar verwerkt.

Dit werkstuk is tot stand gekomen onder deskundige begeleiding van [prof. dr. Jan Van der Veken](#), die een exemplaar heeft overhandigd aan [Kees Slijkerman](#). Zij ontmoetten elkaar binnen het kader van de [leerstoel Theologie van de Charismatische Vernieuwing](#) aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Auteur Edgard Peeters gaf toestemming voor publicatie op www.kcv-net.nl, onder meer ten behoeve van de [subwebsite die geheel is gewijd aan charisma's](#).

Deze scriptie is gemaakt in 2007-2008 binnen het kader van onderwijs aan het Hoger Instituut voor Godsdienstwetenschappen, Canadalaan 113, 2030 Antwerpen.

Kees Slijkerman,
webmaster

Seminarie: Secundair onderwijs
Vakgebied: Godsproblematiek
Promotor: Jan Van der Veken
Mentor: Frank Morlion

Eindwerk aangeboden door:
Edgard Peeters
Karmelietenstraat 20
2600 Berchem

Dit is document [a4083](#) op www.kcv-net.nl.

Dankwoord

In de eerste plaats wil ik mijn promotor Prof. Dr. Jan Van der Veken bedanken voor zijn inspirerende en bemoedigende leiding bij de totstandkoming van dit eindwerk. Verder dank ik mijn mentor Frank Morlion, seminariebegeleider secundair onderwijs, voor het opbouwend advies aangaande het didactisch gedeelte van deze scriptie.

Tevens wens ik Zuster Marieke Nys, Directeur van het Hoger Instituut voor Godsdienstwetenschappen, en E.H. Emile Tobback, gewezen Directeur van het Instituut, te bedanken voor hun nabijheid en aanmoedigende rol tijdens de voorbije drie studie jaren. Mijn grote erkentelijkheid en oprechte dank gaat ook uit naar de docenten en naar de medewerkers van het Instituut. Niet in het minst wil ik mijn medestudenten bedanken voor de solidariteit en de sympathie die ik bij hen mocht ervaren.

Bovendien zou ik dit eindwerk nooit hebben kunnen voltooien zonder de aanhoudende morele steun, de gewaardeerde praktische hulp en het gebed van familieleden, vrienden en kennissen. Ik dank hen daarvoor van harte.

Inhoud

Dankwoord	2
Inhoud	3
DEEL I – INHOUDELIJKE UITEENZETTING	5
Inleiding	5
Hoofdstuk 1 – De zeven gaven van de Heilige Geest	6
1.1. Bijbelse grondslag	6
1.2. Wat is een “gave” in deze context?	7
1.3. Beschrijving van de zeven gaven van de Heilige Geest	7
1.3.1. Gave van vrees voor de Heer	7
1.3.2. Gave van godsvrucht	8
1.3.3. Gave van kennis	9
1.3.4. Gave van sterkte	10
1.3.5. Gave van raad	11
1.3.6. Gaven van inzicht	11
1.3.7. Gave van wijsheid	12
Hoofdstuk 2 – De vruchten van de Heilige Geest	14
2.1. Algemene omschrijving	14
2.2. Visie van Thomas van Aquino	15
2.3. Inhoud van de vruchten uit de Galatenbrief	16
2.4. Mogelijke andere vruchten	17
Hoofdstuk 3 - De charismata of genadegaven	18
3.1. Algemene definitie	18
3.2. Dienstig voor de opbouw van de Kerk	19
3.3. Lijsten van charismata in de Apostolische Brieven	20
3.4. Indeling en beschrijving van de charismen	22
3.4.1. Inspiratiegaven	22
a) Woord van wijsheid	22
b) Woord van kennis	22
c) Het vermogen om in talen te spreken	23
d) Het vermogen om de betekenis van het spreken in talen uit te leggen	23
e) De gave van profetie	23
f) De onderscheiding van geesten	24
3.4.2. Krachtgaven	24
a) Geloof	24
b) De gave om ziekten te genezen	24
c) De kracht om wonderen te doen	25
3.4.3. Ondersteunende gaven	25
a) De gave om te helpen	25
b) De gave van leiding en bestuur	26
c) De gave van dienstbetoon	26
d) De gave van lering	26
e) De gave van het bemoedigen	26
f) De gave van barmhartigheid	26
g) De gave van het wegschenken	27
3.4.4. Ambtelijke gaven	27
a) De gave om apostel te zijn	27

b) De gave om profeet te zijn	28
c) De gave om evangelist te zijn	28
d) De gave om herder en leraar te zijn	28
e) De gave om leraar te zijn	29
3.4.5. Voorbeelden van andere genadegaven	29
3.5. De charismatische ervaring door de eeuwen heen	30
3.6. De charismata en het tweede Vaticaans concilie	31
3.7. Pinksterbeweging en Charismatische Vernieuwing	33
3.7.1. De Pinksterbeweging of het Pentecostalisme	33
3.7.2. Het Neo-pentecostalisme	33
3.7.3. Katholieke Charismatische Vernieuwing	34
3.8. Doop in de Geest	35
3.8.1. De ervaring van de “doop in de Geest”	35
3.8.2. Gevolgen van de “doop in de Geest”	36
Besluit	38
DEEL II – DIDACTISCH GEDEELTE	40
Lesvoorbereiding 1	41
Lesvoorbereiding 2	43
Lesvoorbereiding 3	45
Lesvoorbereiding 4	47
Lesvoorbereiding 5	49
Bijlagen	51
Bibliografie	55
Samenvatting	59

DEEL I – INHOUDELIJKE UITEENZETTING

Inleiding

“*God is liefde*”, zegt Johannes (1Joh 4, 8.16). God is bron van een voortdurend zichzelf weggevende liefde. Daarom ook is Hij van nature een Gever. Heel de mensengeschiedenis door heeft God zich als de Opperste Gever van gaven getoond. De schepping is een gave. Het leven is een gave. Hij riep Abraham, Mozes en het Joodse volk tot zich uit pure vrijgevigheid. Ook het Verbond met hen was louter gave. Bovendien zond Hij zijn Zoon als gave, en schonk Christus ons de gave van het eeuwige leven.

Dat God niets liever wenst dan zijn eigen leven met ons te delen, komt in het bijzonder tot uiting in de sacramenten, en niet in het minst in het doopsel. Door dit sacrament worden wij gezuiverd van onze zonden, en worden wij tot nieuwe mensen herboren. Want voortaan zijn we kinderen van de Vader, lidmaat van Christus, en tempel van de Heilige Geest.

Dat we tempel worden van de Heilige Geest, betekent dat de Geest *in* ons komt wonen:

“Bekeer u! Ieder van u moet zich laten dopen in de naam van Jezus Christus tot vergeving van uw zonden. Dan zult u de gave van de Heilige Geest ontvangen” (Hnd 2, 38).

Door het doopsel ontvangen wij de Heilige Geest dus als een gave. Zo neemt Hij zijn intrek in ons hart: als een goddelijk geschenk. Maar de Heilige Geest komt nooit met lege handen. Samen mét Hem ontvangen we de onnoemelijke rijkdom van zijn zegeningen en gaven. Van deze gaven en werkingen willen wij in dit eindwerk een drietal aspecten belichten:

- aan de ene kant zijn er de gaven, die door een eeuwenlange traditie van de Kerk aangeduid worden als de *zeven gaven van de Heilige Geest*. Zij zijn ook onderdeel van de vormseliturgie (vormselepiclese). Hun bedoeling is het eigen geloofsleven op te bouwen en te verdiepen. Om hun belang te onderstrepen duidt men ze soms aan als de “koninklijke gaven”. Zij worden toegelicht in hoofdstuk 1;
- aan de andere kant zijn er de *vruchten van de Heilige Geest*, ofwel innerlijke gezindheden van het hart, die in ons handelen tot uiting komen, en op die manier tonen dat de Heilige Geest echt in ons aan het werk is. Zij komen in hoofdstuk 2 aan bod;
- ten slotte zijn er nog de *charismen* of *genadegaven*, die niet voor onszelf, maar voor de opbouw van de Kerk worden geschonken. Zij stellen de leden van het Lichaam van Christus, de Kerk, in staat om haar tot de gemeenschap te maken die zij moet zijn, en haar boodschap van liefde, gerechtigheid en vrede in de wereld uit te dragen. Zij vormen het thema van hoofdstuk 3.

Hoofdstuk 1 – De zeven gaven van de Heilige Geest

Traditioneel deelt men de zeven gaven van de Heilige Geest in als volgt:

- vrees voor de Heer (of godsvrees)
- godsvrucht
- kennis (of wetenschap)
- sterkte
- raad (of beleid)
- inzicht (of verstand)
- wijsheid.

Allereerst peilen we naar de bijbelse oorsprong van deze gaven (1.1). Dan proberen we aan te geven wat in deze context onder een “gave” moet worden verstaan (1.2). En ten slotte trachten we elke gave kort inhoudelijk te beschrijven (1.3).

1.1. Bijbelse grondslag

De leer van de zeven gaven vindt zijn oorsprong in een oudtestamentisch “orakel” van de profeet Jesaja. We citeren uit de Willibrordvertaling (1995):

*“1 Een twijg ontspruit aan de stronk van Isai,
 “een telg ontbloeit aan zijn wortels.
 “2 De geest van de HEER rust op hem,
 “een geest van wijsheid en inzicht,
 “een geest van beleid en sterkte,
 “een geest van kennis en ontzag voor de HEER.
 “3 Hij ademt ontzag voor de HEER” (Js 11, 1-3).*

Onmiddellijk valt op dat deze tekst geen zeven, maar zes gaven (of “geesten”) bevat. Daarmee sluit hij nauw aan bij de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst die ook maar zes gaven telt. Hoe is men dan aan zeven gaven gekomen?

De reden ligt bij de Griekse bijbelvertaling, de Septuagint, die vanaf de derde eeuw v. Chr. tot stand is gekomen. Men had wat moeite met het Hebreeuwse woord voor “ontzag voor de Heer” (*yir’ah*), dat terugkeert in het 2e en 3e vers. Men vond namelijk dat het woord een tweevoudige betekenis had, die niet in één Grieks woord kon worden weergegeven. Daarom heeft men het ont dubbeld. “Ontzag voor de Heer” (*yir’ah*) werd op twee manieren vertaald:

- als “godsvrucht” (*eusebia*) in vers 2, en
- als “godsvrees” (*fobos theou*) in vers 3.

Waarschijnlijk is men op die manier ook tot het getal zeven willen komen, dat in de Bijbel staat voor volheid en volmaaktheid. De Messias heeft immers alle gaven, en het volmaakte, heilige getal is zeven.

Deze vertaalwijze had wel belangrijke consequenties. Want de Septuagint effende hiermee de weg voor het ontstaan van de leer van de zeven gaven van de Heilige Geest, een leer die in de eerste eeuwen n. Chr. een grote ontwikkeling kende. De kerngedachte was de volgende. De genoemde Jasaja-verzen spreken op een profetische wijze over Jezus Christus (“*een twijg*

ontspruit...”) en geven aan dat Hij de volheid van de gaven van de Heilige Geest ontving. Wanneer Christus als Hoofd van het Mystieke Lichaam de volheid van de gaven bezit, dan hebben de “gerechvaardigden” (de gedoopten) als ledematen van dit Lichaam daaraan automatisch deel. De zeven gaven van het Hoofd gaan dus over op de ledematen. De verzen van Jesaja, zo concludeerde men, gaan dus ook over ons (GRYSON, 1990: 395; GEEST, 1957: 1648).

Inmiddels had de Vulgaat (de Latijnse Bijbelvertaling uit de 5^e eeuw) de Griekse vertaalwijze van vers 2 en 3 nagevolgd. En eigenlijk zijn de hele kerkgeschiedenis door pogingen ondernomen om de werking van de zeven gaven beter te verstaan, te omschrijven of te systematiseren. Talrijke kerkleraren, theologen en mystici hebben zich ermee ingelaten. Maar de meest gezaghebbende interpretatie lijkt toch wel deze van Thomas van Aquino (13^e eeuw) te zijn. Daarom nemen we hem graag als gids om ons in dit hoofdstuk rond te leiden. Omwille van de omvang van de materie beperken we ons tot de kern van zijn betoog. (De bronnen die we daarbij raadpleegden, zijn in hoofdzaak: CAMERON, 2002: 5-34; GARDEIL, 1910: 1742-1747; JOURNET, 1997: 109-135; ZULLEN, 2006: 8-19; GEEST, 1957: 1647-1656.)

1.2. Wat is een “gave” van de Heilige Geest?

Volgens Thomas moet een “gave” in deze context verstaan worden als een blijvende eigenschap of vervolmaking van de ziel, die ons gevoelig en ontvankelijk maakt voor de leiding van de Heilige Geest.

Omwille van dit blijvende en vervolmakende karakter noemt hij de gave een “(in)gesteldheid” of “habitus” van de ziel, wat betekent dat de gave er ons permanent op “instelt”, ertoe “uitrust” om de aansporingen en uitnodigingen van de Heilige Geest op te vangen en te beantwoorden. We zouden dus kunnen stellen dat de gave ons *alert* maakt voor de ingevingen van de Heilige Geest, ons *bereid* maakt om hen op te volgen, en ons *ontvankelijk* maakt voor de stuwung die nodig is om ze te realiseren.

Kortom, de gaven laten ons toe om God gemakkelijker te horen en te gehoorzamen. Zij geven ons een soort veerkracht mee om zijn wil zonder veel moeite te volbrengen.

Volgens Thomas zijn de gaven noodzakelijk voor ons persoonlijk heil, omdat de tussenkomst van de Heilige Geest werkelijk onontbeerlijk is om ons te brengen tot ons bovennatuurlijk einddoel. Op eigen kracht zouden wij dit nooit kunnen bereiken. Zonder de hulp van God zelf zou het voor ons onmogelijk zijn om onze weg naar Hem toe te vinden.

De gaven zijn trouwens in de eerste plaats afhankelijk van Gods genadewerking. Maar toch is ook onze medewerking vereist. Want God wil zich niet opdringen. Hij respecteert onze vrije wil. Als wij bewust kiezen voor het kwaad en bijv. een hoogmoedig en gewelddadig leven leiden, dan belemmeren we de genadestroom en kunnen de gaven onmogelijk ten volle werken. Onze initiële ontvankelijkheid en bereidwilligheid zullen dan gevoelig minderen. Aan de andere kant kunnen we de gaven cultiveren door echt voor God te kiezen, en het besluit te nemen om Hem niet (langer) door een ongerechte levenswijze te beledigen.

1.3. Beschrijving van de zeven gaven van de Heilige Geest

1.3.1. Gave van vrees voor de Heer

Godsvrees is de gave waardoor iemand de oneindige majesteit van God erkent en tegelijk zijn eigen nietigheid inziet. De ziel heeft ontzag voor de grootheid van God en voelt zich a.h.w. vermorzeld in haar eigen geringheid. Door de gave van godsvrees komt een ziel op een

positieve wijze “onder de indruk van God”. De grootheid en schoonheid van God vervult ons met zoveel bewondering, dat wij eer willen brengen aan God en alles willen mijden wat ons van Hem zou kunnen verwijderen.

Godsvrees heeft dus niets met angst voor God te maken. Dat zou een valse godsvrees zijn. Ware godsvrees wordt uit liefde geboren. De liefde die in de gave actief is, maakt ons gevoelig voor de wijze waarop God ons bemint, en voor de wijze waarop we die liefde moeten beantwoorden. Door de vrees voor de Heer worden we diep gevoelig voor alles wat onze liefde voor God en onze vreugde daarin zou kunnen verminderen. Godsvrees is vooral een vrees om God te verliezen.

Godsvrees is dan ook geen “vrees van de slaaf”, zegt Thomas. Want de slaaf gehoorzaamt zijn meester alleen uit schrik voor een straf. Godsvrees beantwoordt veeleer aan de “vrees van de zoon”, die zijn vader liefheeft en eert, en daarom alles vermijdt wat zijn relatie met hem kan schaden.

Een belangrijk effect van de gave van vrees is een volkomen en zuivere nederigheid. De gave disciplineert ons, zodat we ermee ophouden om eer te zoeken voor onszelf, en in de plaats daarvan uitzien naar de glorie van God en naar ons geluk in Hem. Vrees voor de Heer vereert en bemint God en ontwortelt op die manier elk begin van menselijke hoogmoed, die God niet erkent en zichzelf als hoogste autoriteit beschouwt. Godsvrees is dus een passende remedie tegen alle trots en arrogantie van de geest.

Om dezelfde reden stelt de gave van vrees ons in staat om op een meer authentieke wijze te leven volgens de zaligspreking “*Gelukkig die arm van geest zijn*” (Mt 5, 3). Want de gave van vrees bevrijdt ons niet enkel van trots en zelfverheerlijking, zij verlost ons ook van hebzucht, en van het verlangen naar rijkdom, macht en roem.

Omdat de gave van vrees ons uitnodigt om ons open te stellen voor God, Hem te eren en ons helemaal aan Hem toe te wijden, is zij de eerste stap op weg naar een grotere eenwording met God, die het uiteindelijke doel vormt van de zeven gaven. Godsvrees vormt het fundament waarop de overige zes gaven zijn gebouwd. Zij opent a.h.w. de deur voor de goede werking van de andere gaven. Thomas rangschikt haar als eerste in volgorde van behoefte, maar noemt haar als laatste in volgorde van verhevenheid. Want hierin spant wijsheid de kroon. Toch heeft wijsheid de godsvrees nodig. “*De grondslag van de wijsheid is ontzag voor de Heer*”, zegt de psalmist (Ps 111, 10). In de godsvrees heeft de wijsheid haar wortels, en begint zij tot leven te komen.

1.3.2. Gave van godsvrucht

Kunnen we God ooit de eer en devotie betuigen die Hij verdient? Hoe goed we ook proberen, we zullen nooit in staat zijn om dit helemaal vanuit onszelf te realiseren. Als we God ooit het soort eer willen betuigen die we verschuldigd zijn als zijn schepselen en als zijn aangenomen kinderen, dan hebben we de hulp nodig van de Heilige Geest. Godsvrucht is de gave waardoor de Heilige Geest ons in staat stelt om God te eren op een wijze die het best bij Hem past.

Terwijl de gave van vrees voor de Heer ons weghoudt van het kwaad, staat de gave van godsvrucht ons toe om God op een juiste en heilige manier te *benaderen*. Praktisch gezien is de gave van godsvrucht dan ook vooral actief op het vlak van eredienst en goede werken. De gave stelt ons in staat om onze relatie met God voornamelijk via deze domeinen te verbeteren en te verdiepen.

Meer specifiek doet de gave van godsvrucht ons onmiddellijk reageren op de uitnodiging van de Heilige Geest om God te eren als *onze Vader*. Doorheen deze gave herinnert Hij ons eraan dat we kinderen van God zijn. En Hij maakt dat deze herinnering ons vreugde en vertrouwen schenkt. Paulus omschreef dit kinschap als volgt:

“Allen die zich laten leiden door de Geest van God, zijn kinderen van God. De Geest die u ontvangen hebt, is er niet een van slaafsheid, die u opnieuw vrees zou aanjagen. U hebt een Geest van kindschap ontvangen, die ons doet uitroepen: “Abba, Vader! De Geest zelf bevestigt het getuigenis van onze geest dat wij kinderen “zijn van God” (Rom, 8, 14-16).

Omdat de gave van godsvrucht ons voor deze waarheid openstelt, worden we ertoe gebracht om God te eren en te dienen als een “zoon”. De gave van godsvrucht doet ons trouwens delen in het Zoonschap van Jezus Christus, de eeuwige en goddelijke Zoon van God.

Eigen aan de gave van godsvrucht is dat zij onze aandacht tevens richt op onze medemensen. De gave doet ons alle mensen eren en dienen, op grond van hun mede kind zijn van God. Elke daad, zegt Thomas, waardoor iemand goed doet aan een ander uit eerbied tot God, is geïnspireerd door de gave van godsvrucht. Door anderen tegemoet te komen in hun dagelijkse strijd, eren we de Vader, omdat we hierdoor mensen dienen, die zijn kinderen zijn.

Daarom verbindt Thomas de gave van godsvrucht met de zaligsprekingen *“Gelukkig die honger en dorsten naar gerechtigheid”* (Mt 5, 6) en *“Gelukkig die barmhartig zijn”* (Mt 5, 7). Godsvrucht vervult het hart immers met het verlangen naar werken van barmhartigheid.

1.3.3. Gave van kennis

De ingevingen van de Heilige Geest die ons via de gave van kennis bereiken, helpen ons om in geloofszaken een juist oordeel te vellen. De Heilige Geest helpt ons daarbij op een dubbele manier.

Aan de ene kant doet Hij ons juister aanvoelen wát we moeten geloven. Wat hoort tot de geopenbaarde Waarheid, wat niet? Hij helpt ons om bijna intuïtief te onderscheiden wat wel en wat niet tot de geloofswaarheid behoort. We voelen gemakkelijker aan wat in geloofszaken juist is, en wat moet gelden als een dwaling. Het resultaat is een gezuiverd en verlevendigd geloofsinzicht.

Aan de andere kant is de gave van kennis van groot nut voor het praktische leven, in zover zij ons helpt om ons alledaagse leven - ons denken, handelen en streven van alle dag – met ons geloof in overeenstemming te brengen.

De ingevingen van de Heilige Geest stellen ons beter in staat om het goede van het kwade te onderscheiden. Aardse dingen, zoals roem, macht en rijkdom, zullen we naar hun juiste waarde weten te schatten. Twijfelachtige en duistere zaken zullen we met een scherper doorzicht benaderen.

Welke dingen kunnen ons het echte geluk verschaffen? Wat brengt ons tot geestelijke vooruitgang? Wat leidt onvermijdelijk tot onze ondergang? Wat brengt ons nader tot God? Welke zaken doen ons van Hem afwenden? Het zijn zovele vragen die wij ons beginnen te stellen onder invloed van de Heilige Geest. Zovele vragen ook waarop wij van zijn kant een antwoord mogen verwachten, dank zij de gave van kennis.

En al te dikwijls falen we. Vooral wanneer we ons laten verblinden door de schittering van puur aardse dingen, en deze nastreven en ambiëren alsof ze ons het ware geluk brengen. Thomas noemt ze valstrikken: zij zijn het kwaad dat zich vermomt als het goede. Het zijn afgoden, zegt hij, die, als we niet opletten, onze ondergang betekenen. Alleen als we ons laten leiden door de gave van kennis, zijn we in staat om deze valstrikken te zien en te vermijden. Op die manier stelt de gave ons in staat om onze relatie met God te zuiveren en te vervolmaken.

Thomas legt ook het verband tussen de gave van kennis en de zaligprijzing van de treuenden: *“Gelukkig die verdriet hebben, want zij zullen getroost worden”* (Mt 5, 4). Hij verwijst hier naar Augustinus, die stelt dat *“kennis toekomt aan personen die treuren”*,

waarmee hij mensen bedoelt die telkens weer een harde les leren door de nederlaag die ze lijden, wanneer ze het kwade nastreven alsof dit het goede is. Thomas herinnert ons eraan hoe waardevol het is uit onze fouten te leren. Uiteraard zijn we dan bedroefd voor wat we verkeerd hebben gedaan. Maar tegelijk ondervinden we troost, omdat de spijt over onze fouten ons er uiteindelijk toe brengt om de dingen van de wereld te benaderen zoals God wenst dat we ze benaderen. En dat is: er geen afgoden van te maken, maar ze volgens Gods Voorzienigheid te gebruiken, zodat ze ons niet van Hem verwijderen, maar integendeel dichter bij zijn liefde brengen.

1.3.4. Gave van sterkte

De gave van kennis toont ons dus de weg om in eenklank te leven met de wil van God. Maar “weten” alleen is onvoldoende. We hebben ook “sterkte” nodig om effectief de weg van God te bewandelen, en het hoofd te bieden aan de tegenwerking en de tegenkating die wij ongetwijfeld zullen ontmoeten. Opnieuw komt de Heilige Geest ons hierbij ter hulp.

Door de gave van sterkte schenkt Hij ons de vastberadenheid en de standvastigheid om het goede te doen en het kwade te laten, vooral op die momenten waarop we met onze zwakte worden geconfronteerd en het moeilijk wordt om vol te houden. En er kunnen velerlei soorten moeilijkheden opduiken. Ze kunnen uit ons eigen innerlijk voortkomen, zoals gemakzucht, geestelijke dorheid, afmatting, verveling, hartstocht en begeerte, diep verdriet, erg lichamelijk lijden, ontmoediging, of angst. Maar er kan ook druk van buitenaf ontstaan, zoals dreigement, verleiding, bekering, laster, pesterij, vervolging, of doodsb bedreiging.

Natuurlijk kunnen we altijd proberen om ons de morele deugd van moed eigen te maken, die ons bekwaam maakt om onverschrokken op gevaarsituaties toe te stappen, of koelbloedig te blijven bij plots opkomend gevaar. Maar de deugd van moed heeft zo zijn beperktheden. Zij draagt niet het krachtige vertrouwen in zich, dat nodig is om aan *elk* gevaar het hoofd te bieden. Dit vergt een volmaakt en bovennatuurlijk vertrouwen, dat enkel door de gave van sterkte kan worden verkregen. Door deze gave zorgt de Heilige Geest ervoor dat wij onze natuurlijke bekwaamheden overstijgen en de vreugde ervaren van een volslagen vertrouwen in de sterkte van God. Daarom laat de gave ons toe om in alles te volharden, het hevigste lijden te doorstaan, en naar het goede te blijven streven, ook al lijkt het ver weg of is het bijzonder lastig te bereiken.

Hoe dikwijls raken we niet geërgerd of gefrustreerd wanneer we het geduld niet kunnen opbrengen om onze plannen en doelstellingen te realiseren. Volgens Thomas is geduld een vrucht van de gave van sterkte. De kracht en het vertrouwen die we door deze gave ontvangen, stelt ons in staat om vol te houden, en alle grote en kleine moeilijkheden te overwinnen.

Thomas noemt ook het “geduld bij langdurig lijden” een vrucht van de gave van sterkte. Het is de bekwaamheid om vol te houden te midden van langdurige uitdagingen. Eigen aan de gave van sterkte is dat zij ons een geest schenkt van bijzondere volharding in goede, maar lastige ondernemingen. Zij stelt ons in staat om door te zetten ondanks alles, en op die manier zelfs de moeilijkste opdrachten tot een goed einde te brengen.

Thomas ziet ook een verband tussen de gave van sterkte en de zaligspreking van “*honger en dorsten naar de gerechtigheid*”. Bij Matteüs lezen we: “*Gelukkig die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden*” (Mt 5, 6). De woorden “*honger*” en “*dorsten*” wijzen op het krachtige verlangen waarmee men uitzielt naar de gerechtigheid. Zij vormt het doel dat men kost wat kost wil bereiken. Het verlangen ernaar is zo groot, dat men er alles voor over heeft om het te halen. En hierin ziet Thomas de grote affiniteit tussen de zaligspreking en de gave. Terwijl de gave voorziet in het krachtige doorzettingsvermogen

om Gods plannen te realiseren, beloont de zaligspreking degene die de gave daadwerkelijk benut. Hij wordt in zijn streven “*verzadigd*”.

1.3.5. Gave van raad

De gave van raad is actief op het vlak van het concrete handelen. Zij helpt ons om Gods wil te doen in de wisselende omstandigheden van het leven. Door deze gave helpt de Heilige Geest ons om in concrete situaties telkens weer op een juiste manier te beslissen en te handelen. De gave brengt ons ertoe om ons handelen aan de richtinggevende inzichten van de Heilige Geest toe te vertrouwen, zodat we door God zelf worden geleid.

De gave van raad helpt ons niet enkel in louter wereldlijke zaken. Zij stelt ons tegelijk open voor de raadgevingen van God over datgene wat nodig is voor onze persoonlijke heiliging.

Zij heeft raakpunten met de natuurlijke deugd van verstandigheid. Heeft men deze deugd onder de knie, dan is men zonder moeite in staat om in alle omstandigheden juist te beslissen over wat hier en nu gedaan moet worden. Men weet onmiddellijk wat er te doen staat.

De gave van raad vult de verstandigheid aan en vervolmaakt ze door de ingevingen van God in zijn oordeel te betrekken. Op deze manier verenigt onze eigen natuurlijke wijze van denken en handelen zich met de volmaakte verstandigheid van God. In dit hogere licht krijgen onze beslissingen een grotere zekerheid en veiligheid.

Een direct gevolg is dat de gave van raad voorkomt dat we ons impulsief gedragen en overhaast tewerk gaan in zaken die met ons geloofsleven te maken hebben. Aan de andere kant bevrijdt ze ons van eigengereidheid. Onder invloed van de gave van raad zullen we inzien dat het niet baat om alles zelf en volgens eigen inzichten te willen doen, maar dat Gods praktische raad nodig is om te groeien in geestelijke volwassenheid.

De gave van raad doet ons ook met de Heer samenwerken bij de werking van zijn Voorzienigheid voor anderen. De verschillen tussen mensen behoren immers tot het plan van God, die wenst dat ieder van een ander ontvangt wat hij nodig heeft, en dat mensen die over bijzondere “talenten” beschikken, deze inzetten voor wie er behoefte aan hebben. Verschillen moedigen personen aan en verplichten hen vaak tot edelmoedigheid, welwillendheid en tot delen. Zo krijgen mensen de gelegenheid om de naastenliefde te beoefenen. God wil dus dat mensen elkaar nodig hebben, en Hem helpen bij het uitdelen van de genaden en giften die ze van Hem hebben ontvangen (KATECHISMUS, 1995: 1937).

De gave van raad geeft ons daarbij een flinke steun in de rug. Zij zorgt ervoor dat er voortdurend een verdeling plaatsvindt volgens Gods plan, en dat mensen samenwerken bij de verdeling van Gods zegeningen. Op die manier draagt zij tegelijk bij tot de vorming en de versteviging van het weefsel van de Kerk.

Omwille van deze band met de goddelijke Voorzienigheid relateert Thomas de gave van raad aan de zaligspreking: “*Gelukkig die barmhartig zijn*” (Mt 5, 7). De gave van sterkte, zegt hij, zet er onvermijdelijk toe aan om anderen te vergeven. Zelf stelt zij geen daden van barmhartigheid, maar zij geeft er wel de inspiratie toe. Doorheen de gave van raad opent God onze harten om niet alleen te geven maar ook te ver-geven. De zaligspreking belooft overigens dat allen die op deze uitnodiging ingaan, zelf ook “*barmhartigheid zullen ondervinden*”. Ook al is het alleen al hierdoor, dat vergiffenis schenken de remedie bij uitstek is tegen alle geestelijke kwalen van ons leven.

1.3.6. Gaven van inzicht

God wil dat we Hem begrijpen. Daarom zegent Hij ons met de gave van inzicht, die ons toestaat om Hem beter - op een intiemere en meer vertrouwelijke manier - te leren kennen.

De inzichten, die we via onze natuurlijke vermogens (waarneming, verstand...) verkrijgen, hebben altijd maar een beperkt karakter. Daarom is er een bovennatuurlijk licht nodig, dat de grenzen van ons natuurlijk kennen doorbreekt, en maakt dat we toegang krijgen tot kennis die we nooit op ons eentje zouden kunnen verwerven. Dit licht wordt ons door de gave van inzicht gegeven.

Het inzicht, dat we door deze gave verwerven, komt niet tot ons in de vorm van een verstandelijk oordeel, een redenering of een conclusie die ons wordt ingegeven. De gave van inzicht schenkt ons een plotse, bovennatuurlijke intuïtie. In één oogopslag dringen we door tot de kern van de goddelijke Waarheid. Onze kijk op de goddelijke dingen en hun samenhang wordt ineens anders: veel dieper en wijder. Het innerlijke oog van onze ziel opent zich voor datgene *“wat verborgen blijft voor wijzen en verstandigen”* (Lc 10, 21-24). Ons “zien” en “aanvoelen” van de goddelijke geheimen wordt uitgezuiverd.

De gave van inzicht heeft duidelijk implicaties op het vlak van ons geloof. Betekent geloven een eenvoudige overgave aan de Waarheid, dan bestaat de werking van de gave hierin dat zij aan die Waarheid zin en betekenis geeft: ineens zegt ze ons iets, grijpt ze ons aan, treft ze ons bijzonder. Het gevolg is dat een volmaakter geloofshouding wordt verkregen. Het geloof *“is geen vlam meer die danst aan de oppervlakte van het hout. Maar het hout is een gloeiende houtskool geworden”* (JOURNET, 1997: 124). Kortom, ons geloof heeft diepgang gekregen. Wat voorheen nog grotendeels in het duister lag, is nu doorzichtiger geworden. Ons vertrouwen in wat God zegt en voorhoudt, is gesterkt. We hebben een zekerder geloof. Het kan zelfs zo sterk worden, dat niets, maar dan ook niets meer in staat is om het te doen wankelen. Toch blijft het nog altijd “maar” geloof. Het kan nooit omslaan tot een allesomvattend weten. Het geloofsmysterie, zegt Thomas, zal voor ons altijd een diep mysterie blijven, waarvan de zin ons natuurlijk verstand ver te boven gaat.

De gave van inzicht heeft ook impact op het menselijke handelen. Door de gave leren we inzien dat Gods eeuwige en noodzakelijke waarheden richtinggevend zijn voor het menselijke handelen. Menselijke handelingen dienen te worden geleid door eeuwige redenen. De gave van inzicht toont ons niet enkel de waarheden waarop wij onze wil moeten richten, maar verlicht ons ook aangaande de werken die we moeten doen. Door het menselijke verstand op deze wijze te adviseren, vervolmaakt zij ons verstand, zodat de uitvoering van goede daden ook sneller en eenvoudiger zal verlopen.

Op een bijzondere, bijna geprivilegieerde wijze geeft de gave van inzicht ons toegang tot de betekenis van de Heilige Schrift. Want de gave is vooral werkzaam met betrekking tot dingen die op ons toekomen, die ons worden geopenbaard. Thomas brengt ons in dit verband het begenadigde moment in herinnering waarop Christus zijn apostelen uitzond en *“hun verstand opende om de Schrift te begrijpen”* (Lc 24, 45). Deze gave van goddelijk inzicht blijft dan ook voorbehouden - als een geestelijk voorrecht - voor diegenen die zich leerling van Christus mogen noemen.

Thomas brengt de gave van inzicht in verband met de zaligspreking van de *“zuiveren van hart”* (Mt 5, 8). De zuiveren van hart laten toe dat hun leven gezuiverd wordt van fantasieën, verleidingen, vergissingen of dwalingen. De waarheid met betrekking tot God wordt bij hen dan ook niet vertroebeld door beelden, fantasmen of ketterse misinterpretaties. Hun houding en opvatting is zuiver. Dit is het resultaat van de gave van inzicht.

1.3.7. Gave van wijsheid

De hoogste van de zeven gaven van de Heilige Geest is toch wel de gave van wijsheid. Zij is nog voortreffelijker dan de gave van het verstand. Zij is echter wel met de gave van verstand verbonden, meer bepaald in deze zin: het voorwerp dat geopenbaard en getoond wordt door de gave van het verstand, wordt door de gave van wijsheid gesmaakt en verinnerlijkt. Deze

“smaak” is niets anders dan de vereniging met God. Het verstand is dus “verlichting” en de wijsheid is “vereniging”. Die vereniging voltrekt zich door de wil, d.w.z. door de liefde die in de wil aanwezig is. Wanneer de psalmist het woord van Jahweh looft, dan roemt hij de smaak van het opperste goed: “...en zoeter dan honing, dan honing zo uit de raat” (Ps 19, 11).

De verlichting die het Verstand veroorzaakt, oefent op de ziel een aantrekkingskracht uit die haar dichter naar God trekt. Als de ziel daar met haar liefde op ingaat en zich dus laat aantrekken naar God, dan kan die vereniging met God zich voltrekken en krijgt zij de zoete smaak van God te proeven.

Maar naast een affectief heeft de gave van wijsheid ook een verstandelijk moment. Wijsheid houdt immers ook een oordeel in, en oordelen is een act van het verstand. Dit oordeel wordt hier nochtans op een bijzondere wijze gevormd, namelijk door “connaturaliteit” met de goddelijke dingen, d.w.z. door de volkomen vertrouwdheid met en het ingeleefd zijn in de goddelijke werkelijkheid, hetgeen door de liefde verkregen wordt. Het affectieve moment heeft dus een oorzakelijke invloed op het wijsheidsoordeel.

Dit wijsheidsoordeel zou men inhoudelijk kunnen omschrijven als een hoger oordelen volgens goddelijke normen. Het uit zich niet in intellectuele scherpte of redeneerkracht, maar geeft blijk van een bijzondere rijpheid en harmonie, waarachter een hoger aanvoelen, een smaken, een ervarend kennen van de goddelijke dingen en hun samenhang schuilgaat. Een wijsheidsoordeel, geïnspireerd door de Heilige Geest, ziet en beoordeelt alles naar de maat van het goddelijke.

Wijsheid blijft aanwezig in iedereen die in staat van genade leeft. De graad van wijsheid kan echter variëren volgens de liefde die de ziel voor God heeft, en de mate van vereniging met het goddelijke. Sommigen kunnen een hogere graad van de gave van wijsheid ontvangen door uitzonderlijke genaden, die hun door de Heilige Geest worden verleend. Zij maken dan heel wat vorderingen op het vlak van de contemplatie, en weten diep door te dringen tot de kern van de goddelijke mysteries. Veelal hebben zij tevens de gave om deze waarheden aan anderen mee te delen. Bovendien zijn zij door hun hogere wijsheidsgraad in staat om niet alleen hun eigen leven maar ook dat van anderen volgens goddelijke maatstaven te ordenen. Niet zonder reden geeft de Schrift ons de volgende raad: “*Als je een verstandig mens vindt, ga hem dan al vroeg in de ochtend bezoeken en laat je voet de drempels van zijn deuren afslijten*” (Sir 6, 36).

Thomas verbindt de gave van wijsheid met de zaligspreking van hen “*die vrede brengen*” (Mt 5, 4). Vredestichters creëren niet alleen vrede in zichzelf, maar ook in andere mensen. Bovendien is vrede veel meer dan afwezigheid van conflict. Het is vooral een vorm van rust, die voortvloeit uit een juiste ordening van de dingen (de *tranquillitas ordinis* van Augustinus). Dit soort vrede komt tot stand, niet door zich in onbenulligheden te verliezen, maar wel door voorrang te geven aan wat belangrijk is in het leven, en alles te schikken in harmonie met God. En dit is nu juist wat wijsheid doet. Daarom zijn wijsheid en het stichten van vrede zo verwant aan elkaar. Wanneer de wijze, die zich uitput om het “grote geheel” te doorgronden, ontdekt wat prioritair is in het leven, en zich hier ten volle voor inzet, brengt hij echte vrede voort, die ontstaat door de “juiste orde” die zijn inspanningen teweegbrengen. Terwijl hij de vele, verschillende opties in overweging neemt en deze evalueert in overeenstemming met de geest van God, brengt hij een soort van rust tot stand, die alleen maar kan ontstaan door alle stukken van het leven in te passen in een goddelijk providentieel geheel.

De zeven gaven van de Heilige Geest helpen ons op weg om ons steeds meer te heiligen en te vervolmaken. De Geest die door ons heen waait, gaat ons hele doen en laten beïnvloeden. Dit gaat ongetwijfeld “vrucht” voortbrengen. Hierover gaat het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 2 – De vruchten van de Heilige Geest

2.1. Algemene omschrijving

Naast de zeven gaven schenkt de Heilige Geest ons nog een hele reeks andere zegeningen, die we kennen onder de naam van “vruchten van de Heilige Geest”: liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, vertrouwen, zachtmoedigheid, zelfbeheersing. Paulus maakt er in zijn Brief aan de Galaten als volgt melding van:

“Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, vertrouwen, zachtmoedigheid, zelfbeheersing” (Gal 5, 22-23).

Wellicht zijn de “vruchten” waarvan sprake nog het best te begrijpen als innerlijke *gezindheden* van het hart, hoewel deze niet zijn los te maken van de concrete uitvloeisels daarvan: de *betoning* van liefde, vreugde, vrede enz. in concrete houdingen en daden (OUWENEEL, 2007: 239). Met wat minder woorden zouden we kunnen zeggen: vruchten zijn inwendige gezindheden, die zich manifesteren in uitwendig gedrag.

Maar daarmee is niet alles gezegd. Het woordje “vrucht” roept onwillekeurig het beeld op van een *resultaat*: het positieve gevolg van een onderneming, of van de werking of inwerking van iets of van iemand. En misschien moeten we de vruchten van de Heilige Geest ook wel in die zin verstaan: als *resultaten* van de werking van de Geest in het hart van de gelovige. Wanneer sommigen de vruchten omschrijven als *“uitstralingen van de Geest in Gods kinderen”* (DEN BOER, 1990: 196), of *“volmaaktheden die de Heilige Geest in ons bewerkt”* (KATECHISMUS, 1995: 1832), benadrukken zij in wezen hetzelfde, nl. dat vruchten het *gevolg* zijn van het actief bezig zijn van de Heilige Geest in ons innerlijk.

Bovendien zijn vruchten altijd *zichtbare* gevolgen. Zij maken de invloed en de leiding van de Heilige Geest waarneembaar voor anderen. Aan de vruchten kan men zien dat de Heilige Geest echt in iemand aan het werk is (PACKER, 1996: 255). In die zin zijn vruchten ook getuigenissen.

Veelal plaatst men de werking van de Heilige Geest – voor zover het om de vruchten gaat – in het *karakter* van de gelovige. De aanwezigheid van vruchten bewijst dan dat ons karakter zich onder invloed van de Heilige Geest in positieve zin heeft veranderd. Het heeft zich *geheiligd*. Heiliging betekent dat ons karakter meer en meer op dit van Jezus Christus is gaan gelijken (DEN BOER, 1990: 196; PACKER, 1996: 27, 67; CONGAR, 1979: 181; PHILIPPE, 1983: 5, 206).

Daarom is het duidelijk dat men vruchten nooit helemaal op eigen houtje kan bereiken. Zij zijn zo verheven van aard, dat geen mens ze op eigen kracht kan verwerven. Niet voor niets zijn het vruchten *van de Heilige Geest*. We krijgen ze in ontvangst. Het zijn geschenken, zegeningen, die uitgaan van de Heilige Geest (DEN HEYER, 1978: 130).

Toch krijgen we ze ook weer niet zomaar cadeau. Vrucht dragen kan alleen maar als we willen meewerken met de Heilige Geest. We moeten *openstaan* voor zijn aanwezigheid. Zonder ontvankelijkheid van onzentwege kan Hij niet in ons aan het werk. Vandaar dit getuigenis van een deelnemer aan een (charismatische) gebedsgroep:

“Wie ‘nee’ zegt, blijft buiten de werking van de Heilige Geest. Wie ‘ja’ zegt, ziet de vrucht geleidelijk in zich groeien. Nochtans zien anderen duidelijker de verandering ‘in je levenshouding en relaties dan jijzelf’” (KATHOLIEKE, 2007: 8).

Dit “ja” zeggen is natuurlijk veel meer dan zich alleen maar verstandelijk openen voor de Heilige Geest. Het vergt een actieve inzet, of, zoals Paulus het zegt, een *“leven volgens de Geest”* (Gal 5, 16). Dit betekent dat we bereid moeten zijn om de Heilige Geest te betrekken in alles wat ons aangaat en voortdurend klaarstaan om zijn leiding te volgen. Dan pas gaan we ook groeien en vanzelf die dingen achterwege laten, die ons van Hem kunnen verwijderen. Opnieuw laten we Paulus aan het woord:

“Ik bedoel dit: leef volgens de Geest, dan zult u niet toegeven aan uw zondige begeerte. (...) De uitingen van een zondig leven zijn bekend, zoals ontucht, onreinheid, losbandigheid, afgodendienst, toverij, vijandschap, twist, afgunst, woede, intriges, ruzies, partijdigheid, jaloersheden, drinkgelagen, orgieën en dergelijke dingen meer” (Gal 5, 16.19-21).

Wie zich op die manier gedraagt, keert zich af van de Heilige Geest en kan onmogelijk zijn vruchten verwerven. Vruchten hangen immers samen met een leven *“volgens”* de Geest (VAN BRUGGEN, 2004: 147, 151-155). Is het dan een kwestie van alles of niets? Wij menen van niet. Leven volgens de Geest zal men altijd moeten leren, en zal onvermijdelijk gepaard gaan met vallen en opstaan. Maar wie vorderingen maakt, en groeit in zijn relatie tot de Heilige Geest, zal ook meer en intenser in zijn vruchten delen. Want Hij is degene die ze verdeelt, die ze schenkt, in meerdere of mindere mate. Vrucht dragen betekent meer en meer op Jezus gelijken. Geen eenvoudige opdracht dus. Het is een zaak van levensheiliging en van praktische geestelijke groei. Voor de meesten zelfs een proces, dat hun hele leven in beslag zal nemen (OUWENEEL, 2007: 240; vgl. 2Pe 1, 5-7).

Het valt op dat Paulus in zijn Galatenbrief niet spreekt van “vruchten” in het meervoud, maar van “vrucht” in het enkelvoud. Waarschijnlijk wil hij daarmee de onderlinge samenhang van de vruchten beklemtonen. Volgens sommigen bedoelt hij dat er in feite maar één vrucht is, de liefde, en alle overige vruchten daarvan slechts de varianten zijn (BERNARD, 1964: 1573; DANNEELS, 1997: 33). De liefde dus, als de *“band van de volmaaktheid”*, die alle overige vruchten omvat (Kol 3, 14).

2.2. Visie van Thomas van Aquino

Ook Thomas van Aquino lijkt het ermee eens te zijn dat de vruchten uit de Galatenbrief een *gevolg* zijn van de (in)werking van de Heilige Geest. Maar hij voegt er een specificatie aan toe. De vruchten zijn het resultaat, zegt hij, van de inwerking van de Heilige Geest via de *zeven gaven* en via de *deugden*. Het is niet zo dat de gaven en deugden zélf als vruchten mogen worden beschouwd, zeker niet. Zij zijn slechts de kanalen waarlangs vruchten tot stand kunnen komen. Als men bijv. de zeven gaven hun werk laat doen, en bereid is om de ingevingen van de Heilige Geest te volgen, levert dit ongetwijfeld vruchten op. Men zal in gunstige zin evolueren, en zich wellicht veel liefdevoller, nederiger en minzamer gedragen. Toch zijn de gaven daartoe niet de enige weg. De vruchten van de Heilige Geest zijn eveneens langs de weg van de deugden te bereiken. Een volgehouden deugdzaam leven zal door de Heilige Geest eveneens met vruchten worden beloond.

Het eindresultaat zal echter niet helemaal hetzelfde zijn. Want er zijn twee soorten vruchten, zegt Thomas: deze die uit de zeven gaven voortkomen, en de andere die het gevolg

zijn van de deugden. De vruchten die bij de zeven gaven horen zijn de belangrijkste. Thomas noemt ze trouwens “zaligsprekingen” omwille van hun directe samenhang met de acht zaligsprekingen uit het Evangelie van Matteüs. Zij zijn volmaakter dan de vruchten, voortvloeiend uit de deugden. Daarom zijn alle zaligsprekingen vruchten, zegt hij, maar niet alle vruchten zaligsprekingen (GARDEIL, 1914: 947-949).

2.3. Inhoud van de vruchten uit de Galatenbrief

Liefde

Liefde (*agapè*) is de natuur van God zelf (1Joh 4, 8.16). En God heeft die liefde uitgestort in het hart van iedere gelovige, door de Heilige Geest (Rom 5, 5). Als er één vrucht is die het christenleven moet kenmerken, dan is het wel de liefde. Paulus komt hierop steeds weer in zijn Brieven terug (bijv. Rom 14, 15; 1Kor 12, 31; 1Kor 13, 1-3.13; 2Kor 2, 8; Kol 2, 2). Bekend zijn de verzen uit de Eerste Brief aan de Korintiërs, waarin Paulus in enkele lijnen weergeeft wat liefde zoal kan betekenen:

“De liefde is geduldig en vriendelijk; de liefde is niet afgunstig, zij praalt niet, zij verbeeldt zich niets. Zij gedraagt zich niet onfatsoenlijk, zij zoekt zichzelf niet, zij laat zich niet kwaad maken en rekent het kwade niet aan. Zij verheugt zich niet over onrecht, maar vindt vreugde in de waarheid. Alles verdraagt zij, alles gelooft zij, alles hoopt zij, alles verduurt zij” (1Kor 13, 4-7).

Vreugde

Vreugde is blijdschap, verheuging, geluk. Maar de vreugde, waar het hierom gaat, is geen menselijke blijdschap die door aardse dingen wordt teweeggebracht, maar een vreugde *“in de Heer”* (Fil 3, 1; 4, 4). Dit soort blijdschap wijkt trouwens niet voor aardse omstandigheden, die aanleiding geven tot verdriet (zie 2Kor 6, 10; 8, 2; 1Tes 5, 16). Ware vreugde is immers *“vreugde door de heilige Geest”* (Rom 14, 17).

Vrede

Deze vrucht houdt een innerlijke toestand in van rust, kalmte en harmonie (vgl. 1Kor 14, 33). Toch omvat het Hebreeuwse *sjalom* nog veel meer. Het houdt ook heelheid, gezondheid, voorspoed, welbevinden en veiligheid in, niet alleen voor zichzelf, maar ook in de relatie tot de medemens en tot God. Zoals de Heilige Geest steeds weer aanstuurt op eenheid, zo zorgt vrede ervoor dat die eenheid wordt bewaard. Vrede is dus ten volle een vrucht van de Geest (vgl. Ef 4, 3). Vrede moet ook meer zijn dan een louter persoonlijke verworvenheid. Vrede moet ook worden uitgestraald. Aan vrede moet worden gebouwd.

Geduld

Geduld slaat op verdraagzaamheid, lankmoedigheid, het niet snel verstoord zijn. Omdat God niet alleen liefde is, maar ook God van vrede, is het geduld ook een eigenschap van God (Ex 34, 6). Net zoals Hij is de gelovige, die zich door God laat leiden, vol geduld en *“traag van toorn”*, langzaam met straf en vergelding, maar ook volhardend onder verdrukkingen die anderen hem aandoen (vgl. Kol 1, 11).

Vriendelijkheid

Onder vriendelijkheid kan ook welwillendheid of goedertierenheid worden verstaan. Het houdt een minzame, welwillende, attentievolle houding tegenover anderen in.

Goedheid

Ook deze vrucht houdt welwillendheid en edelmoedigheid in tegenover anderen, maar gekoppeld aan rechtvaardigheid, d.i. het geven aan anderen wat recht en billijk is. Goedheid houdt dus het midden tussen welwillendheid en rechtschapenheid.

Vertrouwen

In het Grieks staat er *pistis*, wat in deze context trouw, getrouwheid, betrouwbaarheid, oprechtheid, loyaliteit betekent (cfr. Js 25, 1; Tit 2, 10).

Zachtmoedigheid

Zachtmoedigheid mag hier zeker niet verstaan worden als week, futloos, laf, of karakterloos. De vrucht van zachtmoedigheid wijst op zachtheid, vriendelijkheid, nederigheid, inschikkelijkheid, vreedzaamheid en verdraagzaamheid, die gepaard gaat met innerlijke kracht. Dit zien we het duidelijkst in Jezus (vergelijk Mt 11, 29; 21, 5 met 21, 12). Ook bij Paulus zien we geregeld de combinatie van zachtmoedigheid en gestrengheid (cfr. 1Kor 4, 21; Gal 6, 1). Eigenlijk gaat het dus om geestelijke energie, die in zachtheid is verpakt.

Zelfbeheersing

Deze vrucht wijst op gematigdheid, het vermogen om zichzelf en zijn hartstochten, drift e.d. onder controle te houden, zoals een atleet dat moet leren (1Kor 9, 25), en zoals van belang voor "oudsten" (leiders van de eerste christengemeenten) (Tit 1, 7-8) en ongehuwden (1Kor 7, 9). De ascese waarvan deze vrucht blijkt geeft, is geen doel op zich, maar een middel om een hoger doel te bereiken, namelijk zichzelf beheersen om zich beter aan anderen te kunnen wegschenken (OUWENEEL, 2007: 240-242; LEFEVRE, 1981: 428).

2.4. Mogelijke andere vruchten

Algemeen wordt aangenomen dat het lijstje van de Galatenbrief geenszins beperkend is. Het gaat slechts om voorbeelden, waaraan men nog talrijke andere vruchten kan toevoegen (OUWENEEL, 2007: 242; LEFEVRE, 1981: 428; GARDEIL, 1914: 944; PHILIPPE, 1983: 209-215).

Vermeldingen van andere vruchten vinden we hier en daar verspreid in de overige Brieven. Zo vermelden Ef 4, 24 gerechtigheid en heiligheid; Kol 3, 12 nederigheid en tedere ontferming; 2Pe 1, 6-7 standvastigheid, vroomheid en broederliefde. Daarom is het wellicht juist te concluderen dat Paulus in Gal 5, 22-23 vooral die vruchten vernoemde, die voor de Galatische gemeenten van bijzonder belang waren (OUWENEEL, 2007: 242).

Van Thomas van Aquino leerden we dat ook de acht zaligsprekingen uit het Evangelie van Matteüs (Mt 3, 3-12) tot de vruchten kunnen gerekend worden. En deze mooie passage uit De Nieuwe Katechismus schetst ons nog enkele meer hedendaagse voorbeelden:

“Men zou deze lijst (Gal 5, 22-23) kunnen verlengen met een beschrijving van héél het christelijk leven: verborgen trouw, zelfvergeten goedheid (levenslang ziekenzuster), “plicht zonder veel woorden (huismoeder), onwrikbaar vertrouwen van de zondaar “dat Gods hart groter is, volharding in bekoringen, warme goedheid voor zijn buur- “in-nood, echte liefde tot God, brandend houden van het stille gebed, geduld in pijn, “de vreugde van een goed geweten. Dat is het huidige werk van de Geest” (NIEUWE, 1966: 232).

Hoofdstuk 3 - De charismata of genadegaven

We staan wat langer stil bij de charismata of genadegaven, niet alleen omdat ze onvoldoende gekend zijn, maar ook omdat ze met nogal wat vooroordelen te kampen hebben. Zo zouden charismen alleen maar thuishoren in de begintijd van de Kerk, helemaal niet bestemd zijn voor de gewone gelovige, of te maken hebben met allerlei bizarre, extatische toestanden, waarmee men zich beter niet kan inlaten. Dit zijn spijtige misverstanden die kunnen vermeden worden door afdoende te informeren. Vandaar dit hoofdstuk, waarin we zullen trachten door te dringen tot de essentie en betekenis van deze zegeningen van de Heilige Geest.

Na een algemene duiding (3.1 en 3.2), vernoemen we de genadegaven die in de Apostolische Brieven aan bod komen (3.3). We omschrijven ze, en vullen het rijtje met mogelijke andere genadegaven aan (3.4). Dan gaan we kort na welke rol de charismen in de kerkgeschiedenis hebben gespeeld (3.5), en hoe ze ontvangen werden door het tweede Vaticaans concilie (3.6). Vervolgens schetsen we het ontstaan van de Pinksterbeweging en de Charismatische Vernieuwing, twee bewegingen binnen de christelijke Kerk, die aan de uitoefening van de genadegaven en de “doop in de Geest” een bijzondere plaats toekennen (3.7). De “doop” is een soort pinksterervaring, die veelal aanleiding geeft tot het ontstaan van genadegaven. Hij vormt het laatste onderdeel van de toelichting (3.8).

3.1. Algemene definitie

Onder “charisma” of “genadegave” verstaan we een uitzonderlijk vermogen of een bijzondere bekwaamheid die voortkomt uit Gods genade, en door zijn Heilige Geest aan een individueel persoon wordt verleend, om dienstbaar te zijn aan de opbouw van Christus’ Lichaam, de Kerk (VAN DER VEKEN, 2005b: 297; VAN DER KOOI, 2006: 57; SUENENS, 2001, II: 19). Charisma’s op deze wijze begrepen, vertonen een drietal kenmerken (STEEN, 1999: 371-372):

- allereerst is er hun uitgesproken *persoonlijk* karakter. Elke christen ontvangt van God de genadegave(n), die Hij voor hem of haar heeft voorbestemd. Elke gave heeft daarom een unieke draagwijdte en bestemming. *“Dien elkaar, als goede beheerders van Gods veelsoortige “genade, met de gaven zoals ieder die heeft ontvangen” (1Pe 4, 10).* Charisma’s hebben dus te maken met ieders heel eigen roeping;
- kenmerkend is ook hun *revelerende, transparante* karakter. In elk charisma komt iets van Gods genade op een zichtbare en concrete manier aan het licht. M. Steen zegt het als volgt:

“Charisma’s laten Gods welwillendheid en verrassende goedheid doorschemeren. In “die zin zijn genadegaven doorschijnende heenwijzingen naar God. In personen die “bijvoorbeeld het charisma hebben van eenvoud of barmhartigheid en zorg, “vermoeden en ervaren we iets van de alles overtreffende eenvoud, barmhartigheid “en zorg van God zelf. Charisma’s laten Gods charmante genade (charis) oplichten. “Het zijn evenzovele, vooralsnog versluisde ontsluitingen en symbolen van Gods “goedgunstigheid, schoonheid en gratie. Mensen die leven in de Geest nemen deel “aan Gods leven en stralen iets van zijn bevallige zelf-gave uit. De geestelijke gaven

*“in de kerkgemeenschap nodigen ons dan ook uit tot lof, dankbaarheid en vreugde
“(chara in het Grieks, verwant met het woord charis, genade). ‘Zo wordt God in alles
“verheerlijkt’ (1Pe 4, 11)” (STEEN, 1999: 372);*

- een derde kenmerk is dat charisma’s *communautair, ecclesiaal bedoeld* zijn. Ze dienen namelijk tot opbouw van de christelijke gemeenschap, het Lichaam van Christus. Van de drie kenmerken is dit misschien wel het meest typerende. Daarom gaan we er wat dieper op in.

3.2. Dienstig voor de opbouw van de Kerk

Genadegaven zij er niet tot eigen eer en glorie, of om er persoonlijk voordeel uit te halen. Nog minder zijn ze *“trofeeën”*, alleen maar goed *“voor het kerkelijk museum”*. Het zijn integendeel *“stukken gereedschap om de wereld mee in te gaan. Gebruiksvoorwerpen, bedoeld om het Lichaam van Christus op te bouwen. Zij zijn er voor anderen”* (COLE, 1995: 13). Diezelfde boodschap keert voortdurend in de Apostolische Brieven terug:

“Er zijn verschillende gaven, maar de Geest is een en dezelfde. Er zijn verschillende vormen van dienstverlening, maar de Heer is een en dezelfde. Er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is een en dezelfde God, die alles in allen tot stand brengt. Maar aan ieder van ons wordt de openbaring van de Geest gegeven tot welzijn van allen” (1Kor 12, 4-7).

“Ook u moet dus, als u zo op geestelijke gaven gesteld bent, zien uit te blinken in dingen die de gemeente tot nut zijn” (1Kor 14,12).

“Samenvattend, broeders en zusters: telkens wanneer u bijeenbent, en de een komt met een psalm, de ander met een onderrichting, weer een ander met een openbaring, of spreekt in talen of geeft er uitleg van, draag er dan zorg voor dat alles dient tot opbouw van uw gemeente” (1Kor 14, 26).

“Hij ook heeft gaven uitgedeeld. Sommigen maakte Hij apostel, anderen profeet, anderen evangelist, weer anderen herder en leraar, om de heiligen toe te rusten voor het werk van de bediening, tot opbouw van het lichaam van Christus” (Ef 4, 11-12).

De nauwe band tussen charismen en Kerk komt bij Paulus vooral tot uiting in zijn Eerste Brief aan de Korintiërs (hoofdstuk 12 tot 14). In de kern zegt hij het volgende (HOLLANDER, 2007: 16-61; STEEN, 1999: 372; COLE, 1995: 13-14):

- christenen vormen samen het Lichaam van Christus en zijn er de ledematen van, ieder met zijn eigen functie. Juist zoals de ledematen van het menselijk lichaam zijn christenen, ondanks hun onderlinge verschillen, aangewezen op elkaar, en moet er geen één onderdoen voor de ander. Want ieder christen bekleedt met zijn of haar charisma(ta) een onmisbare plaats in het geheel;
- welke charismen bij ons passen, bepalen we niet zelf, zegt Paulus. Het is de Heilige Geest, *“die aan ieder zijn gaven uitdeelt zoals Hij het wilt”* (1Kor 12, 11). Hij kiest ze voor ons uit *“tot welzijn van allen”* (1Kor 12, 7). Gaven zouden dan ook nooit tot verdeeldheid of afgunst mogen leiden. Want in wezen zijn charismen gelijk aan elkaar. Ze bouwen allen

aan hetzelfde doel, de Kerk. Verschillen kunnen ze alleen in de mate waarin zij aan deze opbouw bijdragen. Daarom is bijvoorbeeld profetie in de ogen van Paulus belangrijker dan tongentaal (voor hun definitie: zie 3.4). Ook al is tongentaal nog zo spectaculair, veel meer dan een *“mooi dankgebed”* is zij niet (1Kor 12, 17). Natuurlijk heeft ze haar waarde en haar plaats in de gemeente. Maar profetie spreekt directer tot de anderen. Zij *“spreekt voor mensen: opbouwend, vermanend en troostend”* (1Kor 12, 3). Voor de opbouw van de gemeente is zij van veel groter betekenis. Zijn conclusie is dan ook: *“Streef naar de hoogste gaven!”* (1Kor 12, 31a), naar deze namelijk die het meest de opbouw van de medegelovigen dienen;

- maar veel belangrijker nog volgens Paulus is dit: vergeet in dit alles de liefde niet!

“Al spreek ik de taal van mensen en engelen – als ik de liefde niet heb, ben ik een galmend bekken of een schelle cimbaal. Al heb ik de gave van de profetie, al ken ik alle geheimen en alle wetenschap, al heb ik het volmaakte geloof dat bergen zou kunnen verzetten – als ik de liefde niet heb, ben ik niets” (1Kor 13, 1-2).

Met deze laatste verzen brengt Paulus de ware bedoeling van God in herinnering. God schenkt zijn genadegaven als een blijk van zijn liefde. Dit mag men nooit uit het oog verliezen. God wil dat wij, christenen, zijn liefde uitdragen in de Kerk en in de wereld. Alleen daarom ontvangen wij charismen. Niet om onze status in de kerkgemeenschap te verhogen, maar wel met een opdracht, en die is: doorheen de genadegaven iets van zijn liefde – zijn immense liefdevolle zelf-gave – mee te delen aan de anderen. De ander moet Gods liefde dan ook echt kunnen ervaren. Hij moet er beter van worden, zich bekeren, naar God gaan verlangen, sterker worden in zijn geloof. Alleen zo bouwen genadegaven aan de uitbreiding van de Kerk: door in liefde te worden beoefend. Zoniet zijn ze waardeloos, en alleen maar vergeefse moeite.

Vermelden we nog dat ook het tweede Vaticaans concilie de rol van de genadegaven bij de opbouw van de Kerk nadrukkelijk heeft bevestigd. Zowel *Lumen Gentium* als het *Decreet over het lekenapostolaat* besteden uitvoerig aandacht aan de charismen, en beschrijven de plaats en de functie die zij binnen de kerkgemeenschap hebben te vervullen (zie 3.6).

Maar welke zijn nu deze genadegaven waarover de Kerk kan beschikken? De Schrift helpt ons een flink stuk op weg en geeft zelfs “lijsten” van gaven die in voege waren bij de eerste christengemeenten. Daar gaan we nu even naar kijken.

3.3. Lijsten van charismata in de Apostolische Brieven

De Apostolische Brieven tonen ons een vijftal “lijsten” van charismata: 1Kor 12, 8-10; 1Kor 12, 28-30; Rom 12, 6-8; Ef 4, 11-13; 1Pe 4, 10-11. De teksten luiden als volgt:

1 Kor 12, 8-10:

“8 Aan de een wordt door de Geest een woord van wijsheid gegeven; aan een ander een woord van kennis, krachtens dezelfde Geest;

“9 aan een derde door dezelfde Geest het geloof; en aan weer anderen schenkt diezelfde Geest de gave om ziekten te genezen,

“10 de kracht om wonderen te doen, de gave van de profetie, de onderscheiding van geesten, het vermogen om in talen te spreken of de betekenis ervan uit te leggen.”

1 Kor 12, 28-30:

“28 Nu heeft God in de gemeente allerlei mensen aangesteld, allereerst apostelen, vervolgens profeten, en verder leraren; voorts is er de gave om wonderen te doen, te genezen, te helpen, te besturen en in talen te spreken.

“29 Niet iedereen kan apostel zijn, of profeet, of leraar. Kunt u allen wonderen doen?”

“30 Hebt u allen de gave om te genezen, in talen te spreken en uitleg te geven?”

Rom 12, 6-8:

“6 De geestelijke gaven die wij bezitten, verschillen naar de bijzondere genade die ieder van ons is geschonken. Is het de gave van de profetie, gebruik die dan in overeenstemming met het geloof.

“7 Is het de gave van dienstbetoon of van lering, leg u dan toe op dienstbetoon of onderricht.

“8 Wie anderen kan bemoedigen, moet dat doen. Wie iets heeft uit te delen, moet het zonder bijbedoelingen wegschenken. Als u leiding geeft, doe het met ijver, als u barmhartigheid bewijst, doe het blijmoedig.”

Ef 4, 11-13:

“11 Hij ook heeft gaven uitgedeeld. Sommigen maakte Hij apostel, anderen profeet, anderen evangelist, weer anderen herder en leraar,

“12 om de heiligen toe te rusten voor het werk van de bediening, tot opbouw van het lichaam van Christus,

“13 totdat wij allen tezamen komen tot de eenheid in het geloof en de kennis van Gods Zoon, tot de volmaakte man, tot de gehele omvang van de volkomenheid van Christus.”

1Pe 4, 10-11:

“10 Dien elkaar, als goede beheerders van Gods veelsoortige genade, met de gaven zoals ieder die heeft ontvangen.

“11 Als iemand spreekt, moeten het Gods woorden zijn; als iemand een dienst bewijst, moet het zijn uit de kracht die God hem geeft. Zo wordt God in alles verheerlijkt door Jezus Christus, aan wie de heerlijkheid en de macht is tot in alle eeuwigheid. Amen.”

Een aandachtige lezing brengt onmiddellijk aan het licht dat deze teksten een heel aantal herhalingen en overlappingsen bevatten. Denken we bijv. aan de gave van profetie, de gave om te genezen, of de gave om in talen te spreken, die verschillende keren letterlijk worden hernomen. Er wordt ook aangenomen dat het *“leiding geven”* uit Rom 12, 8 correspondeert met *“de gave om te besturen”* uit 1Kor 12, 28. Voorts wijzen we op *“herder”* en *“leraar”* in Ef 4, 11, die op het eerste gezicht losstaan van elkaar, maar toch als één enkele gave zijn te beschouwen. Ten slotte is er 1Pe 4, waarin Petrus twee gaven vernoemt: *“spreken”* en *“een dienst bewijzen”* (vs 11a). Ook al lijken het ruime begrippen, toch wordt aangenomen dat ze allebei overeenkomen met gaven die Paulus noemt in de Romeinenbrief, namelijk *“profetie”* (Rom 12, 6b) resp. *“dienstbetoon”* (Rom 12, 7). De Petrusbrief reikt ons dus geen nieuwe gaven aan (VAN HOUWELINGEN, 1991: 158; VAN BRUGGEN, 1984: 159; SULLIVAN, 1982: 82).

Al bij al levert dit overzicht een twintigtal verschillende gaven op. Sommige leunen bij elkaar aan, maar andere weer niet. In de volgende paragraaf trachten we elke gave kort te omschrijven. Naargelang het hoofdaccent dat we in elke gave menen te onderkennen, brengen we ze tegelijk onder in één van de volgende categorieën: inspiratiegaven (3.4.1), krachtgaven (3.4.2), ondersteunende gaven (3.4.3), en ambtelijke gaven (3.4.4).

Tevens wijzen we op het niet-limitatieve karakter van de bovengenoemde lijsten. Het gaat slechts om voorbeelden. Daarom eindigen we de paragraaf met een aantal charismen, die de nieuwtestamentische lijsten mogelijk kunnen aanvullen (3.4.5).

3.4. Indeling en beschrijving van de charismen

3.4.1. Inspiratiegaven

a) Woord van wijsheid

Het woord van wijsheid is geen algemene wijsheid, die door een lang leven vol inzichten en ervaring is verworven. Het is een charisma dat toelaat de diepten van Gods rijkdom te vatten, de eigenlijke samenhang te doorzien, en van daaruit de wil van God te onderscheiden.

De grote toespraken in het boek Handelingen door Petrus (Hnd 2, 14-40), Stefanus (Hnd 7, 2-53) en Paulus (Hnd 13, 16-41) zijn voorbeelden van zo'n charismatische wijsheid, waarbij plots de samenhang van heilsfeiten zichtbaar wordt.

Maar de gave van het woord van wijsheid doet vooral inzien wat in een gegeven situatie Gods wil en bedoeling is. Zij geeft de kracht om daarvan met een zodanig evident gezag te getuigen dat een ontkenning mogelijk wordt, of op zijn minst de gespannen sfeer rond de kwestie verdwijnt. Zij bevrijdt uit de benarde situatie, maar stelt tegelijk God in het middelpunt (KATHOLIEKE, 2007: 58-59; VAN DER VEKEN, 1986: 34). Enkele voorbeelden uit de Bijbel kunnen dit illustreren:

- 1Kon 3, 24-28: het oordeel van Salomo;
- Joh 8, 4-7: Jezus, die zegt: *“Wie van u zonder zonde is, moet dan maar als eerste een steen op haar werpen”*;
- Mt 22, 15-22: Jezus, die antwoordt: *“Geef dan aan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is”*.

b) Woord van kennis

Door de gave van het woord van kennis krijgt men op een bovennatuurlijke (door de Geest geïnspireerde) wijze kennis van de *feitelijke* situatie waarin een bepaald persoon verkeert (relationeel, medisch, financieel, sociaal...), en van de wijze waarop God genadenvol op deze situatie inwerkt (bijv.: *“God raakt u nu genezend aan”*). Men krijgt dus kennis van *feiten* over verleden en heden van een persoon. Feiten, die menselijkerwijs door niemand gekend kunnen zijn en die men onder de vorm van een “woord” bekendmaakt aan de buitenwereld. Dit kan rechtstreeks aan de betrokkene gebeuren, maar men kan het woord ook uitspreken in een groep, waarin de betrokkene al dan niet aanwezig is. Nooit echter wordt een naam vernoemd. Maar degene voor wie het woord bestemd is, voelt inwendig aan dat het voor hem is bedoeld.

Met dit charisma wenst God niet alleen te troosten en te sterken, maar vooral ons in het hart te treffen, op te roepen tot bekering en te groeien in liefde (KATHOLIEKE, 2007: 59; VAN DER VEKEN, 1986: 34; OUWENEEL, 2007: 313).

Ook deze gave treffen we aan in de Schrift. Enkele voorbeelden uit het N.T.:

- Hnd 5, 1-4: Petrus weet dat Annanias en Safira iets achterhouden van de opbrengst van een stuk grond;
- Joh 4, 16-19: tijdens zijn gesprek met de Samaritaanse vrouw aan de waterput, weet Jezus dat zij vijf mannen heeft gehad, zonder dat zij daar ook maar iets over had gezegd.

c) Het vermogen om in talen te spreken

Het is de gave die in de charismatische gebedsgroepen het meeste voorkomt. Meestal spreekt men kortweg van tongentaal, spreken in tongen, tongengebed of glossolalie. Het is God aanbidden in klanken, woorden en zinnen die zowel voor de spreker als voor de omstanders volkomen onverstaanbaar zijn.

Ook al weet de spreker niet wat hij zegt, toch weet hij goed wat hij doet. Hij is dus geenszins in trance. Hij looft en prijst de Heer in woorden die hij met zijn verstand niet begrijpt. Terwijl hij zijn Schepper en Verlosser aanbidt, stroomt zijn hart vol liefde, blijdschap en vrede.

Het bidden in tongen geeft aan het persoonlijke gebed een heerlijk nieuwe vorm. Het dient dan ook allereerst tot opbouw van het eigen geloofsleven: men wordt erdoor sterker in zijn geloof. Maar op die manier draagt men ook bij aan de opbouw van de Kerk als geheel.

Ook al is het vooral een genade voor het persoonlijke gebed, toch is dit bidden een vast onderdeel geworden van de charismatische gebedsbijeenkomsten. Niet zelden neemt het daar zelfs de vorm aan van een gezamenlijk hardop bidden of een gezamenlijke lofzang, die samenvloeit tot één harmonieus geheel.

Uit christelijke getuigenissen blijkt dat tongentaal ons tevens kan openen om andere genadegaven te ontvangen en toe te passen. Zo kan tongentaal de aanzet zijn tot een woord van kennis, een woord van wijsheid, enz.

Eerder zelden neemt tongentaal de vorm aan van xenoglossie of xenolallie, waarbij de bidder in een taal (of een dialect) spreekt die *wel* bestaat (of bestaan heeft), maar die hijzelf niet begrijpt. Zo kan het gebeuren dat een omstander naar de bidder toekomt en hem erop wijst dat hij alles heeft verstaan, en hem dikwijls ook dankt voor de boodschap die hij op deze wijze van God ontving (VAN DER VEKEN, 1989: 12-15; HEIRMAN, 1974: 29,31; HOLLANDER, 2007: 99; COLE, 1995: 21, 25,26; SMET, 1973: 107,115).

d) Het vermogen om de betekenis van het spreken in talen uit te leggen

Deze gave wordt ook wel de gave van vertolking genoemd. Het spreken in tongen kan namelijk ook goddelijke boodschappen bevatten. Wie de gave van vertolking heeft, is dan in staat om deze boodschappen in een verstaanbare taal weer te geven.

De uitlegger kan dezelfde zijn als de tongenspreker of een ander. Veelal gaat het niet om een letterlijke vertaling, maar om een uitlegging of een interpretatie van de boodschap. Vertolking staat dan ook gelijk met profetie.

Daarom zal ook deze vertolking zo mogelijk getoetst moeten worden (zie e.) (OUWENEEL, 2007: 319; HEIRMAN, 1974: 29; COLE, 1995: 26).

e) De gave van profetie

Wie de gave van profetie bezit, heeft het vermogen om een woord van God te ontvangen dat bestemd is voor een welbepaald persoon, een welbepaalde groep of een bepaalde gemeenschap, en waarin God opbouwend, waarschuwend, vermanend of troostend spreekt. Het kan een woord zijn dat in het hart opkomt, bijv.: "*Verheug u, en juich!*"; het kan ook een Bijbelwoord zijn, dat als een profetie fungeert.

Deze profetieën zijn dus geen toekomstvoorspellingen, maar woorden die betrekking hebben op de specifieke situatie waarin men hier en nu verkeert. Het zijn ook geen pasklare antwoorden waar we onmiddellijk mee aan de slag kunnen. God spreekt ons toe in verborgen bewoordingen om ons aan te zetten op zoek te gaan naar de diepe, geestelijke betekenis van zijn woord. Profetieën werken dus niet automatisch, maar vragen onze medewerking. Het zijn

woorden die bevruchten, die men in geloof moet aanvaarden, en in zijn hart moet bewaren, zoals Maria deed. Op een bepaald moment zal de volle betekenis ervan duidelijk worden. Dikwijls komt er dan een “klik” die een dieper inzicht geeft op je leven. Niet zelden zet het ongelovigen, maar ook mensen met een zwak geloof, aan om zich te bekeren (KATHOLIEKE, 2007: 61; COLE, 1995: 32-36; VAN BRUGGEN, 1984: 34; SULLIVAN, 1982: 99-103).

Toch is hier enige voorzichtigheid op zijn plaats. De kans bestaat immers dat profetieën onvolledig, onvolmaakt of ronduit vals of verkeerd zijn. Daarom is steeds een beoordeling noodzakelijk. Hieraan is in het verleden al heel veel aandacht besteed. Verschillende auteurs buigen zich over mogelijke richtlijnen en criteria, die moeten helpen om de juiste van de valse profetieën te onderscheiden (bijv. COLE, 1995: 35-36; PHILIPPE, 1983: 166-169).

f) De onderscheiding van geesten

Met deze gave kan men onderscheiden of bepaalde uitingen al dan niet van God afkomstig zijn. Zij laat toe om helder vast te stellen of iemand handelt en spreekt door toedoen van de Heilige Geest, ofwel door “onreine” of “kwade” geesten bewogen wordt. Op die manier kan waarheid van leugen onderscheiden worden.

Het is een gave waaraan dikwijls behoefte is bij het afwegen of toetsen van profetie, tongenvertolking, woord van kennis of van wijsheid, enz. Maar ook glossolie of een genezing kan uit een verkeerde bron stammen, of onderricht kan leugenachtig zijn. De gave van onderscheid kan dit helpen ontmaskeren. Tevens kan het een belangrijke gave zijn bij de keuze van de juiste mensen voor een bepaalde bediening binnen een bepaalde gebedsgroep of geloofsgemeenschap (HEIRMAN, 1974: 26; SULLIVAN, 1982: 33-34; COLE, 1995: 45-46; OUWENEEL, 2007: 313).

3.4.2. Krachtgaven

a) Geloof

Het gaat hier niet om het geloof dat elke christen bezit – het geloof in God en in zijn Openbaring – maar om een dynamisch geloof “*dat bergen verzet*” (cfr 1Kor 13, 2). Het is het charisma van een totale en plotse zekerheid dat God in een bepaalde situatie krachtvol gaat ingrijpen.

De gave is dan ook van wezenlijk belang bij de uitoefening van het charisma van genezing en van wonderen (bijv. exorcisme). Plots is er het rotsvast vertrouwen dat God de genezing of de bevrijding ook effectief zal voltrekken.

Het is het soort geloof waarmee bijv. Petrus bij de Tempelpoort tot de lamme sprak: “*In naam van Jezus Christus de Nazoreër, kom overeind en loop*” (Hnd 3, 6) (SULLIVAN, 1982: 32; HEIRMAN, 1974: 27; SMET, 1973: 63).

b) De gave om ziekten te genezen

Dit is het vermogen om op een voor mensen onverwachte en onverklaarbare wijze ziekten te genezen of zieken beter te maken, op lichamelijk, emotioneel en/of geestelijk vlak. Concreet wordt de gave uitgeoefend door een zegeninggebed over de zieke uit te spreken, al dan niet met een handoplegging. De handoplegging is een teken van mee-lijden en van menselijke relatie om samen voor God te staan. Het brengt de genezer ook tot een intensiever contact met de zieke.

Vaak is het zegeninggebed voor een zieke het begin van een ontwikkeling. Het gebed brengt zijn hele persoonlijkheid in Gods invloedsfeer. Misschien krijgt hij eerst een dieper

zondebeseft geschonken, of hij leert God beter kennen omdat hij diepere gebedservaringen opdoet. Misschien krijgt hij de genade om tegen de ziekte “JA” te zeggen.

Eigenaardig is dat Paulus in de oorspronkelijke Griekse tekst een dubbele meervoudsvorm gebruikt. Hij spreekt niet van het charisma van genezing, maar van “*charisma's van genezingen*” (1Kor 12, 28.30). Sommigen leiden daaruit af dat elke genezing als een onderscheiden charisma beschouwd moet worden. Anderen zien in de meervoudsvorm een aanwijzing dat de genezingsgave niet noodzakelijk alle soorten ziekten betreft. Sommigen blijken inderdaad alleen maar specifieke ziekten te kunnen genezen.

Misschien wil Paulus ons wel oproepen om voorzichtig en schroomvol met dit charisma om te gaan. D.w.z.: nooit iemand met een genezingsfunctie te bekleden, ook al blijkt hij de gave frequent en met herhaald succes te beoefenen. In zijn visie kan een charisma voor genezing beter nooit leiden tot een charismatisch *ambt* (HOLLANDER, 2007: 13; KATHOLIEKE, 2007: 56; SULLIVAN, 1982: 32, 36).

c) De kracht om wonderen te doen

Dit is de gave om aanleiding of kanaal te zijn voor een of andere manifestatie van Gods kracht, waardoor effecten ontstaan die de beperktheden van de natuur soms ver overstijgen. Meestal denkt men hier aan het uitdrijven van demonen (exorcisme), maar soms wordt ook melding gemaakt van natuurwonderen (bijv. het bedwingen van stormwinden) en zelfs van dodenopwekkingen.

Het N.T. maakt overvloedig melding van zulke wonderen. Allereerst is er Jezus zelf die water in wijn verandert, broden vermenigvuldigt, op water loopt, enz. Maar ook in de Handelingen komen herhaaldelijk wonderen voor: omgaan met giftige slangen, wonderbaarlijke bevrijdingen, wonderbaarlijke verplaatsingen, enz.

Het doel van dit charisma is niet aan toverij te doen, maar via deze bijzondere handelwijze God te verheerlijken, en de verkondiging van de Blijde Boodschap kracht bij te zetten.

Zoals bij de genezingen gebruikt Paulus hier twee zelfstandige naamwoorden in het meervoud, nl. *energimata dunameon*, letterlijk “werkingen van krachten”. De meervoudsvorm zou er volgens sommigen weer op wijzen dat elk wonder als een onderscheiden charisma moet worden beschouwd (VAN DER VEKEN, 1986: 41; HEIRMAN, 1974: 27; OUWENEEL, 2007: 316; SULLIVAN, 1982: 33, 36).

3.4.3. Ondersteunende gaven

a) De gave om te helpen

In 1Kor 12, 28 wordt het Griekse woord *antilepsis* vermeld, dat “bekwaamheid om te helpen” betekent. Meestal is men geneigd om dit woord zeer ruim te interpreteren, en zomaar gelijk te stellen met het “*dienstbetoon*”, het “*wegschenken*” of de “*barmhartigheid*” van Rom 12, 6-8 (zie bijv. HOLLANDER, 2007: 27). Bij nader toezien echter blijkt *antilepsis* een meer specifieke betekenis te hebben. In feite betreft het een technische term uit de handelwereld, die met de hoofdboekhouder verband houdt, en bijgevolg te maken heeft met het beheren van de financies.

Het charisma dat hier bedoeld wordt, is dan ook volgens sommigen te omschrijven als de gave om zich toe te wijden aan het materieel beheer (COLE, 1995: 72).

b) De gave van leiding en bestuur

Men neemt aan dat de gave van het “*leiding geven*” van Rom 12, 8 volledig correspondeert met de gave van het “*besturen*” uit 1Kor 12, 28 (SULLIVAN, 1982: 45). De gave wordt in dit laatste vers verwoord met het Griekse *kybernesis*, wat “bekwaamheid om te besturen” betekent en verwijst naar de roergangers die het schip besturen en de koers uitzetten (COLE, 1995: 72).

De gave van leiding en bestuur kunnen we dan ook omschrijven als de bekwaamheid om het voortouw te nemen, om aan dingen richting te geven, en ze op een georganiseerde manier te laten verlopen (vgl. VAN BRUGGEN, 2006: 108). En dit alles met de nodige ijver (zie de verwoording van Rom 12, 8).

Deze gave is vooral onmisbaar voor diegenen die zich geroepen voelen om een meer centrale rol in een gemeenschap of organisatie te bekleden. Maar zij kan ook op andere plaatsen nuttig zijn, bijv. bij het leiding te geven aan vergaderingen, discussieforums, colloquia en dergelijke meer (COLE, 1995: 72).

c) De gave van dienstbetoon

Het is letterlijk de gave van de dienst, de gave die toelaat om elkaar in liefde te dienen. Rom 12, 7 gebruikt hiervoor het zeer algemene begrip *diakonia*, dat alle vormen van menselijke hulp en steun omvat. Veelal denkt men dan onmiddellijk aan het bijstaan en helpen van mensen in nood, maar het is meer dan dit alleen. Het gaat veeleer om het zich op allerlei wijze ter beschikking stellen van anderen, met de bedoeling hun echt van dienst te zijn en te ontlasten, of om de werking van een gemeenschap in stand te houden.

In 1Kor 16, 15-16 spreekt Paulus met heel veel lof over Stefanus en zijn gezinsleden omdat zij “*altijd klaarstaan voor de heiligen (= gelovigen)*” en “*hun werk en moeite delen*”. Misschien verwoordt deze passage wel de essentie van wat wij onder dienstbetoon hebben te verstaan (SMINK, 1986: 96; VAN BRUGGEN, 2006, 187; DEN BOER, 1986, 114; SULLIVAN, 1982: 43).

d) De gave van lering

Dit is de gave van het onderricht: de gave om het Woord van God niet alleen op een duidelijke, begrijpelijke manier uit te leggen, maar het ook te leren toepassen in het dagelijkse leven. Maar bovenal houdt zij de bekwaamheid in om Gods Woord niet alleen op het verstand, maar vooral op het hart van de gelovigen te binden. Uiteraard komt de gave vooral tot haar recht in prediking en catechese (OUWENEEEL, 2007: 320; SMINK, 1986: 96).

e) De gave van het bemoedigen

Het is de gave van de “aansprekende” zorg voor anderen. Het werkwoord dat Paulus in Rom 12, 8 gebruikt is *parakalein*, dat zowel troosten als vermanen betekent. De kern is dat men mensen aanspreekt, toespreekt, ingaat op hun situatie en daarop inspreekt met bemoediging, vermaning of troost. Het werkwoord komt in het N.T. dicht bij wat later “pastoraat” genoemd zal worden (VAN BRUGGEN, 2006, 187).

f) De gave van barmhartigheid

Deze gave heeft veel gelijkenis met de voorgaande, maar graaft dieper. Zij is van een diepere dimensie doordrongen. Het charisma van barmhartigheid bestaat uit het vermogen om zich

met heel zijn wezen te kunnen verplaatsen in de situatie van de ander. Hier is dus op de eerste plaats het hart in het spel. Dit charisma komt uit een sterke innerlijke impuls, maar is méér dan medelijden. Barmhartigheid betekent: de nood van een ander van binnenuit kunnen meedragen, mét daarbij het juiste evenwicht tussen hulp en appèl. Wie dit charisma ontvangt en beoefent, is voor armen, zieken en zwakken daadwerkelijke hoop (KATHOLIEKE, 2007: 67).

g) De gave van het wegschenken

Het is de gave om iets uit pure vrijgevigheid aan anderen weg te schenken of het blijmoedig met anderen te delen. Kenmerkend is dat het ongecompliceerd en zonder nevenbedoelingen gebeurt: dat we anderen laten meegenieten uit wat God ons heeft toebedeeld, zonder dat we daar onszelf mee op het oog hebben.

Een passend voorbeeld is wellicht Hnd 2, 45, waarin wordt gewezen op christenen in de gemeente Jeruzalem *“die have en goed verkochten en dat verdeelden onder allen naar ieders behoeften”* (SULLIVAN, 1982: 45; DEN BOER, 1986, 115; HOLLANDER, 2007: 33-34).

3.4.4. Ambtelijke gaven

De Oerkerk heeft de belangrijke, onontbeerlijke diensten van apostel, profeet en leraar in de reeks van charisma's opgenomen (zie 1Kor 12, 28) en *“de apostel, profeet, evangelist, herder en leraar”* beschouwd als een gave van de opgestegen Heer voor zijn Kerk (zie Ef 4, 11).

Daaruit is af te leiden dat de jonge Kerk het ambt overduidelijk als een charisma interpreteerde. Een bevestiging hiervan is te vinden in de Pastorale Brieven die over de handoplegging bij kandidaten voor een ambt in de Kerk zeggen dat zij een *“genadegave van God”* verleent (2Tim 1, 6; 1Tim 4, 14).

Dat ambten in de Kerk tevens charismata zijn is, ook voor de Kerk van vandaag een boeiende gedachte. Het onderstreept dat charisma en instelling niet noodzakelijk elkaars tegengestelden hoeven te zijn, maar wezenlijk in elkaar overvloeien. Kardinaal Suenens motiveert het als volgt:

“Evenzeer immers als de profetie en het spreken in talen, zijn de bedieningen en de essentiële structuren van de kerkelijke gemeenschap gaven van de Geest. Als gemeenschapsstructurend gegeven in de Kerk is de institutie wezenlijk charismatisch. Zij is een gave van God en sacrament van de verbondenheid met God (...) Elk charisma, elke bediening, elk kerkelijk ambt is instrument van een eigen soort van geestelijk heil” (SUENENS, 2001, II: 147-148).

Maar laat ons even terugkeren naar de gaven zelf. Het charisma van de apostel, van de profeet, van de evangelist, enz. zijn voor de jonge Kerk zonder twijfel van groot nut geweest. Maar wat hielden zij nu juist in? Welke bekwaamheden heeft God in elk van deze charismen gelegd? Dat is niet altijd even duidelijk. We proberen het na te gaan in het volgende overzicht.

a) De gave om apostel te zijn

Apostel komt van het Griekse *apostolos*, dat “afgevaardigde, gezondene” betekent. Apostelen worden dan ook meestal “gezanten van Jezus Christus” genoemd.

Zij waren oog- en oorgetuigen van het leven en de boodschap van Jezus, en werden door Hem geroepen en aangesteld om zijn Boodschap in de wereld uit te dragen. Door de eerste christengemeenten te stichten legden zij het fundament van de Kerk.

Tot de apostelen behoorden in ieder geval de Twaalf rond Jezus, maar in het N.T. worden ook apostelen genoemd die niet tot deze kring behoorden: Barnabas, Silvanus, Andronikus en Junia (Hnd 14, 4.14; 1Tes 2, 7; Rom 16, 7). Daarnaast noemde ook Paulus zich apostel van Christus.

De apostelen hadden geenszins het monopolie van het verkondigingwerk, maar kenmerkend was wel het samengaan van apostolische prediking en apostolische wonderen. Om de waarheid van hun boodschap te onderlijnen en hun prediking kracht bij te zetten, ging hun optreden gepaard met velerlei tekenen, zoals genezingen, dodenopwekking en uitdrijving van demonen. Hun charisma bestond dus eigenlijk uit een hele waaier van genadegaven. Maar de essentie was toch hun uitverkiezing en zending door Jezus zelf (ROUKEMA, 1986: 86; VAN BRUGGEN, 1984: 9, 10, 30, 33; FLOOR, 1995: 152; SULLIVAN, 1982: 44).

b) De gave om profeet te zijn

Het tweede ambtelijke charisma, dat zowel in de Korintiërs- als in de Efezenbrief voorkomt, is dat van de profeet. Het valt op dat het na en naast de apostel wordt genoemd.

De profeten mochten in de oudste gemeenten verborgenheden aanschouwen en zij beschikten door openbaringen over bijzondere kennis. Profeten en apostelen waren nauw aan elkaar verbonden. De apostelen brachten overal het evangelie en de profeten werkten door middel van openbaringen verder aan de opbouw van de gelovigen. Steeds geleid door de ingevingen van de Heilige Geest, moesten zij niet alleen het heilsplan van God ontvouwen, maar ook, waar nodig, het godsvolk aanmoedigen, troosten en vermanen. We lezen echter nergens dat het verrichten van tekenen en wonderen tot de kenmerken van de profeet zou behoren.

Samenvattend kunnen we dus stellen dat de gave van de profeet erin bestond bij te dragen aan de uitbouw en instandhouding van de jonge Kerk op het door de apostelen gelegde fundament (FLOOR, 1995: 152; SULLIVAN, 1982: 103; VAN BRUGGEN, 1984: 34).

c) De gave om evangelist te zijn

In Ef 4, 11 verschijnt de evangelist als het derde charisma, na dit van de apostel en de profeet. We ontmoeten hier een gave waarvan we de inhoud niet zo gemakkelijk kunnen vaststellen. Wel is duidelijk dat we hier te doen hebben met een gave die in de Kerk van het N.T. erkenning heeft ontvangen. De evangelisten werkten met een sterk missionaire opdracht in het voetspoor van de apostelen, maar waren er wel van onderscheiden. Als “rondtrekkende verkondigers” (vgl. Hand 21, 8 en 8,4-5) hebben zij ongetwijfeld een groot aandeel gehad in de funderende en gemeentestichtende arbeid in de beginperiode van de christelijke Kerk.

Zij waren even kostbaar als de profeten. Waar de profeten instonden voor de kwalitatieve verjonging, zorgden de evangelisten – volgens sommigen althans – voor de kwantitatieve aanwas van de christengemeenten. Omdat toen van kinderdoop nog geen sprake was, werden alleen zij gedoopt die door de evangelisten naar binnen waren gebracht.

In ieder geval behoort de “rondtrekkende dienaar in het evangelie” voor Paulus tot de personen die de gemeente in Efeze dankbaar mag erkennen als geschenk van de hemelse Christus (FLOOR, 1995: 152; VAN BRUGGEN, 1984: 34-35; NAASTEPAD, 2001: 199).

d) De gave om herder en leraar te zijn

Vers 11 van Ef 4 eindigt met: “...weer anderen (*maakte Hij*) herder en leraar”, wat op het eerste gezicht duidt op twee verschillende charismata. Nochtans wordt aangenomen dat beide samenhangen, en verwijzen naar één en dezelfde persoon met twee functies die verstrengeld zijn. Het zou namelijk gaan om plaatselijke oudsten of opzichters, die het charisma ontvingen om de leer aan de christengemeente voor te houden, zoals deze door de apostelen en profeten geopenbaard en door evangelisten gepredikt en overgeleverd was.

In de tijd gezien zouden we kunnen stellen dat na de apostelen, profeten en evangelisten de opzichters van de plaatselijk gestichte kerk kwamen, met een dubbele taak: als herder de kudde hoeden, en tegelijk als leraar onderricht geven in de apostolische leer (VAN BRUGGEN, 1984: 35-36, 100).

e) De gave om leraar te zijn

Tot slot maakt de Korintiërsbrief melding van het enkelvoudige charisma van de leraar (1Kor 12, 28). Blijkbaar was er in de jonge Kerk ook aan dit charisma een behoefte (op zijn minst in Korinte). Het omvatte de bijzondere bekwaamheid om onderricht te geven in de *didachè*, de door de apostelen overgedragen waarheid van God en van Jezus Christus, met de nodige aanwijzingen voor het leven van alledag. Bijna als een nieuwsoortige schriftgeleerde, die ook nog de kunst bezit om de ziel van zijn toehoorders te raken.

In Hnd 13, 1 worden de profeten en de leraren naast elkaar genoemd: beiden spreken Gods woorden tot de gemeente. Toch is er verschil: de profeet doet het als rechtstreeks geïnspireerde zo vaak de Geest hem te spreken geeft, maar de leraar doet het als kenner van het geopenbaarde woord met de regelmaat die past bij het onderwijzen in de leer.

Het onderscheid met de evangelist is moeilijker aan te geven, maar toch lijken hun doelstellingen uiteen te liggen. Terwijl de evangelist vooral het bekeren en missioneren op het oog lijkt te hebben, lijkt de leraar zich eerder toe te leggen op geloofsbehoud en geloofsverdieping. Aan de andere kant is het van de evangelist geweten dat hij wonderen kon verrichten om zijn woord kracht bij te zetten (cfr. Hnd 8, 6), maar dat is niet van de leraar bekend. En het lijkt ook minder tot de essentie van zijn charisma te behoren (DEN BOER, 1986: 114; VAN BRUGGEN, 1984: 35-36; NAASTEPAD, 2001: 200).

3.4.5. Voorbeelden van andere genadegaven

De lijsten met gaven die we hierboven bespraken, zijn niet limitatief (SUENENS, 2001, I: 98; COLE, 1995: 12; SULLIVAN, 1982: 29). Zij geven ons slechts voorbeelden, die ongetwijfeld met andere kunnen aangevuld worden. Kijken we naar het hedendaagse kerkelijke leven dan vallen er inderdaad heel wat genadegaven te ontdekken die een rol te vervullen hebben bij de opbouw en uitbreiding van de Kerk. We noemen er enkele:

- de gave van spontane lofprijzing. Zij stelt iemand in staat om langdurig, hardop en in een onophoudelijke stroom van betekenisvolle woorden en zinnen God te loven, te prijzen en te danken. Niet te verwarren met het spreken in tongen, dat een lofgebed is in een onbegrijpelijke taal (KATHOLIEKE, 2007: 53; DANNEELS, 1987: 41);
- de gave van voorbede. Deze laat toe om met hart en ziel en met grote trouw te bidden voor bepaalde duidelijk gedefinieerde intenties. Deze gave stelt de voorbidder in staat om het bidden langer vol te houden dan de meeste onder ons (COLE, 1995: 75);
- het charisma van de kunstzinnige vormgeving, beeldend of muzikaal (DANNEELS, 1987: 39; COLE, 1995: 12);
- het charisma van de zanganimatie (BRIEVEN, 2007: 78; VDL, 2003, 15-17);
- het charisma van gastvrijheid en onthaal (COLE, 1995: 74; ONTHAAL, 2003: 18);
- het charisma van het vrijmoedig en bevrijdend spreken in een wereld die beheerst wordt door terreur en ideologie (DANNEELS, 1987: 41);
- de geestesgave van waarachtig doorleefde solidariteit met armen en verdrukten, waar ook ter wereld (DANNEELS, 1987: 41);
- het stichten van nieuwe vormen van christelijk gemeenschapsleven:

“Men denke aan de vele duidelijk geprofileerde stichtersfiguren die iets nieuws op gang hebben gebracht dat ver uitreikt over hun talenten en bekwaamheid. God zegent ze zichtbaar: Helder Camara, Chiara Lubich, Mother Theresa, Roger Schutz, Jean Vanier en nog vele andere. Deze christenen treden nooit op als ronselaars, en toch stromen de roepingen er toe” (DANNEELS, 1987: 42);

- de genadegave van zending. De zendeling of de missionaris is de man of de vrouw, die God roept om persoonlijke en culturele grenzen te overschrijden en het Goede Nieuws te verspreiden op andere plaatsen, onder andere volken en met een andere cultuur en een andere taal (COLE, 1995: 76);
- de gave van het martelaarschap (1Kor 13, 3; COLE, 1995: 76; HOLLANDER, 2007: 33-34);
- het charisma van de heiligen. Kardinaal Danneels verwoordt het als volgt:

“Heiligen zijn een geschenk Gods. Hij geeft ze aan zijn Kerk, want heiligen kan je niet opleiden of vormen; je kan er God alleen om vragen en smeken. Zij doen niet luidruchtig, zij evangeliseren in stilte, onbeweeglijk, als het gloeien van een vuurhaard waarrond verkleumde mensen en landlopers in een verwarde tijd komen zitten. Heiligen evangeliseren door het voorbeeld van hun geloof en hoop, maar boven alles door een overmaat van liefde. En liefde wekt tot leven: langzaam maar onstuitbaar als een geboorte. Dat was Maria’s manier van evangeliseren en zo doen het vele monialen en monniken, vanaf het begin, zo vele contemplatieven vanaf Theresia van Avila en Theresia van Lisieux tot Edith Stein” (DANNEELS, 1987: 34).

Tot zover de opsomming van allerlei mogelijke genadegaven. Maar welke rol hebben zij gespeeld doorheen de kerkgeschiedenis? Was het alleen maar een fenomeen van de eerste eeuwen, of zijn ze altijd actief geweest? En wat is hun betekenis vandaag? Op deze vragen gaan we in de volgende paragrafen nader in.

3.5. De charismatische ervaring door de eeuwen heen

Het beeld van de jonge Kerk in de Handelingen van de Apostelen en in de Apostolische Brieven is er een van een buitengewoon dynamische gemeenschap, die - onder impuls van de Heilige Geest – overspoeld wordt door een veelheid aan genadegaven. *“De charismatische gaven”*, zegt kardinaal Suenens, *“barstten er uit als bloemknoppen in de lente”* (SUENENS, 2001, I: 35).

En dit heeft blijkbaar nog een hele poos geduurd. Want aan het eind van de tweede eeuw stelt Ireneüs vast dat de charismata nog altijd voortbestaan. Hij beschouwt ze zelfs als een algemeen bekend fenomeen:

“Talrijke broeders in de Kerk”, schrijft hij, *“bezitten profetische gaven, spreken in verscheidenheid van talen, dank zij de Geest, openbaren de geheimen van de mensen tot hun voordeel, en geven uitleg over het mysterie van God”* (geciteerd door SUENENS, 2001, I: 37).

Maar geleidelijk aan zien we dat de godsdienstige literatuur minder melding maakt van de genadegaven. De zichtbare openbaringen van de Geest in de kerkgemeenschap nemen af, naarmate het geloof oppervlakkiger wordt en verzwakt, en meer en meer christenen zich randkerkelijk opstellen. Men vindt de openbaringen niet meer op ruime schaal. In de 4^e eeuw klaagt Chrisostomos:

“De charismata zijn al lang geleden opgehouden. De kerk van nu lijkt op een vrouw die uit haar oude voorspoed is gevallen, die op veel plaatsen slechts de tekenen van

“die voorbije welvaart bewaart en de kistjes en doosjes laat zien waar haar gouden sieraden in kunnen worden opgeborgen, maar wel een vrouw die de rijkdom zelf is kwijtgeraakt – daar lijkt de kerk van nu op!” (geciteerd door Mc DONNELL, 1992: 15).

En als men hem vraagt naar de oorzaak van dit alles, antwoordt hij droogjes dat de charismata er alleen voor de beginnende Kerk waren om haar missionair elan te ondersteunen. Volgens hem mag men niet uit het oog verliezen dat de jonge Kerk in een uitzonderingspositie verkeerde, en daarom van God een voorkeursbehandeling kreeg.

Een wel erg persoonlijke inschatting, die niet helemaal strookt met de werkelijkheid. Want ook al vindt men in zijn tijd de openbaringen niet meer op ruime schaal, ze blijven op die plaatsen waarneembaar waar het geloof sterker wordt doorleefd: in de meer beperkte wereld van monniken en kloosterzusters, en in het bijzonder bij de stichters van orden of religieuze congregaties.

Over het algemeen kan men stellen dat de christenen van de eerste generaties op een levendige en krachtvolle wijze in de werkzaamheid van de Geest en zijn gaven geloven. Het valt ook op dat geen enkele geestelijke schrijver van die tijd het bestaan van de gaven in twijfel trekt. En de kerkelijke overheid neemt over het algemeen een positieve houding aan, tenzij op die momenten waarop gereageerd moet worden tegen sectaire misbruiken.

In de 11^e eeuw spreekt een Byzantijnse monnik, gekend als Simeon de Nieuwe Theoloog, een sterk charismatische taal. Voor hem is Pinksteren steeds actueel. Alleen diegenen, zegt hij, die de Geest hebben ervaren, kunnen anderen waarachtig leiden, leken inbegrepen.

Ook al heeft het Westen een minder opvallende leer over de Heilige Geest, toch is daar hetzelfde geloof werkzaam, vooral in het leven van ordestichters en heiligen. Ignatius van Loyola schrijft zijn klassiek geworden ideeën neer over de onderscheiding van geesten. Hij is het ook die de “gave van tranen” weer onder de aandacht brengt. En hij staat niet alleen. Vóór hem en na hem zijn er theologen en geestelijke schrijvers die de genadegaven bestuderen en het gebruik ervan in goede banen proberen te leiden. Johannes van het Kruis en Theresa van Avila kunnen weliswaar verschillende meningen hebben over de betekenis van de vertroosting en de zintuiglijke voorstellingen in het geestelijke leven – Theresa kiest voor een menselijker christendom dan Johannes van het Kruis – maar beiden maken een uiterst diepe ervaring van God door.

In deze context zou het zeker de moeite lonen om ook wat meer recente heiligenlevens ter hand nemen en te bestuderen. Wij denken bijv. aan het heiligenleven van de Pastoor van Ars, Don Bosco, Pater Pio en vele anderen. Het zou ongetwijfeld aan het licht brengen dat ook in deze levens heel wat bijzondere genadegaven een rol hebben gespeeld, zoals de onderscheiding van geesten, profetieën, genezingen, enz. Men mag dus niet beweren, dat de charismatische gaven alleen maar tot het verre verleden behoren (SUENENS, 2001, I: 37-39; Mc DONNELL, 1992: 13-17).

3.6. De charismata en het tweede Vaticaans concilie

Maar hoe was de houding van de kerkelijke overheid ten aanzien van het charismatische fenomeen? Dat is een ander verhaal. Terwijl zij in de eerste eeuwen meestal positief stond tegenover de charismata, werd haar houding mettertijd voorzichtiger. Daar waar het gaat om de ervaringsdimensie van het christendom, heeft de Kerk herhaaldelijk moeten reageren op praktijken en theorieën die op verschillende wijze op zoek waren naar het extreme: jansenistische, quiëtistische, apocalyptische stromingen, of allerlei bewegingen van pseudomystieke aard. De vrees voor misbruiken en overdrijvingen verklaart dat het Leergezag

meer en meer het objectieve aspect van de godsdienst ging beklemtonen, zowel op vlak van de leer als van de sacramenten.

Deze gereserveerde, en al te voorzichtige houding van de Kerk t.a.v. de religieuze ervaring gaf voeding aan de langzaam gegroeide overtuiging zowel bij de clerus als bij de leken, dat charismen buitengewone en zeldzame goddelijke genadegeschenken waren, die men enkel aantrof in de levens van heiligen en mystici. Een reactie vanuit theologische hoek kon dan ook moeilijk uitblijven.

Hier en daar werd geopperd dat de vrees voor misbruiken niet mag leiden tot het minimaliseren van de betekenis en de rol van de godsdienstige ervaring in het waarachtige christendom. Sinds het eind van de 19^e eeuw gingen meer en meer theologen zich interesseren voor de leer omtrent de gaven van de Heilige Geest, zoals deze in de Apostolische Brieven voorkomen. Vooral hun betekenis voor de Kerk werd weer in het licht gesteld. Woordvoerder van deze tendens was de theoloog Karl Rahner, die verklaarde dat *“het charismatische even noodzakelijk en permanent tot de essentie van de Kerk behoort als het hiërarchische ambt en de sacramenten”* (geciteerd door SMET, 1973: 100).

Het is mede aan de onophoudelijke inzet van kardinaal Suenens, primate van België, te danken dat deze gedachte niet enkel zijn weg vond naar het tweede Vaticaans concilie (1962-1965), maar er ook met grote instemming werd aanvaard.

Het valt inderdaad op hoe het concilie zich bijzonder met de charismata onder het Godsvolk heeft beziggehouden. In talrijke conciliaire teksten wordt de nadruk gelegd op het leven in de Heilige Geest, en aan christenen geleerd om de geestelijke gaven van de Heilige Geest niet enkel te verwachten maar er ook voor te bidden. In het *Decreet over het lekenapostolaat* schrijven de concilievaders:

“Voor de uitoefening van dit apostolaat (van evangelisatie) deelt de Heilige Geest, die “het Godsvolk heiligt door het ambt en de sacramenten, aan de gelovigen ook nog “bijzondere gaven uit (cfr. 1Kor 12, 7), ‘aan iedereen zoals Hij het wil’ (1Kor 12, “11). (...) Iedere gelovige die deze charismata of gaven, ook de minder opvallende, “ontvangt, heeft het recht en de plicht er gebruik van te maken, in de Kerk en in de “wereld, voor het welzijn van de mensheid en voor de opbouw van de Kerk. Hij moet “dit doen in de vrijheid van de Heilige Geest, die als ‘de wind waait waarheen Hij “wil’ (Joh 3, 8), maar in vereniging met zijn broeders in Christus en voornamelijk “met zijn herders. Aan hen komt het toe de echtheid en het goede gebruik van die “gaven te beoordelen, ‘niet om de Geest te blussen, niet om de profetische gaven te “kleineren, maar om te keuren en het goede te behouden’ (1Thess 5, 19-“21)” (geciteerd door SMET, 1973: 101).

Een grotendeels gelijklopende tekst is terug te vinden in *Lumen Gentium* (LG 12) (SUENENS, 2001, I: 40-41, 70-74; SULLIVAN, 1982: 9-15; SMET, 1973: 100-102).

Amper twee jaar na het beëindigen van het concilie zal onder de katholieken een charismatische beweging ontstaan, die zich als een vuur over de wereld verspreidde. Zij zal bekend worden onder de naam “Katholieke Charismatische Vernieuwing”. Wat niemand had verwacht was dat datgene wat in de conciliedocumenten nog theorie was, nu voor vele katholieken een zaak van persoonlijke ervaring was geworden.

Toch is deze beweging niet zomaar uit het niets ontstaan. Zij heeft haar verre wortels in de Pinksterbeweging, die toen al meer dan 50 jaar actief was, en inmiddels ook het ontstaan had gegeven aan de “Protestantse Charismatische Vernieuwing”. We zouden kunnen stellen dat de Pinksterbeweging samen met de Katholieke en de Protestantse Charismatische Vernieuwing op dit ogenblik binnen de christelijke Kerk de “ruimte” vormen, waarbinnen de charismen ten volle in de praktijk worden gebracht. Het loont de moeite om stil te staan bij hun

ontstaansgeschiedenis. Het is een merkwaardig verhaal, waarin ons vooral treft hoezeer de Heilige Geest met de Kerk begaan is, zich nooit aan ons opdringt, maar altijd weer uitnodigt, en dan geduldig wacht tot we bereid zijn met Hem op weg te gaan.

3.7. Pinksterbeweging en Charismatische Vernieuwing

3.7.1. De Pinksterbeweging of het Pentecostalisme

De Pinksterbeweging is op het einde van de 19^e en in het begin van de 20^e eeuw in de Verenigde Staten ontstaan. In een huis ergens in de stad Topeka (in de staat Kansas) had de methodistische dominee Charles F. Parham een Bijbelschooltje opgericht. Na een grondige studie van het boek Handelingen begon hij samen met enkele studenten dag en nacht te bidden om de komst van de Heilige Geest. Toen in de loop van deze gebedswake een studente aan Parham vroeg om de handen op haar hoofd te leggen, kreeg zij plots de ervaring van de “doop in de Geest” (uitstorting van de Heilige Geest, zie 3.8) en begon zij tegelijk in tongen te spreken. Dat was op 1 januari 1901. Binnen enkele dagen hadden alle studenten en ook Parham een gelijkaardige ervaring. Daarmee was de eerste pinkstergroep ontstaan. Het initiatief kreeg al snel navolging in heel Texas, en bereikte in 1906 Los Angeles, waar het een fenomenaal succes kende onder leiding van de zwarte dominee William J. Seymour. Van heinde en verre kwam men naar zijn *Mission* in de Azusastraat om met deze vernieuwing kennis te maken.

In 1908 had de boodschap iedere grote stad in de Verenigde Staten bereikt. Tegen die tijd ook hadden zendingswerkers van de Azusastraat de krachtige boodschap naar China, India en West- en Zuid-Afrika gebracht. Zij bereikte Europa zelfs nog sneller. Noorwegen, Nederland, Duitsland en Engeland waren de eerste landen waar pinksterkerken opgericht werden.

Noch Parham, noch Seymour en zijn volgelingen hadden de bedoeling een nieuwe denominatie te stichten. Zij wensten integendeel geworteld te blijven in hun eigen kerken en er aan spirituele vernieuwing te werken. Ze wilden hun kerk helpen om de Heilige Geest te leren ervaren, en open te komen voor de charismatische gaven die Hij opwekt. Maar tegen alle verwachting in botsten zij er op heel wat vijandigheid. Vele pentecostalistes moesten tot hun grote ontsteltenis meemaken dat zij door hun moederkerk werden uitgestoten. Men kon dan ook niet anders dan een heel eigen richting uit te gaan en eigen kerken te stichten, die men pinksterkerken is gaan noemen.

Spijtig genoeg was de eenheid tussen deze kerken dikwijls zoek. De onenigheid over bepaalde leerstellingpunten, en persoonlijke en rassenconflicten leidden ertoe dat de volgelingen zich gingen opsplitsen in een aanzienlijk aantal denominaties en groepen, die men samen aanduidt als het Pentecostalisme of de Pinksterbeweging.

Intussen heeft deze beweging zich over de wereld verspreid met een snelheid en een kracht die velen verbaast. In alle continenten is zij vertegenwoordigd. Haar groei is het felst in Latijns-Amerika en Afrika.

3.7.2. Het Neo-pentecostalisme

Meer dan een halve eeuw ging voorbij voor de geestelijke vernieuwing, die Parham en zijn volgelingen meemaakten, de traditionele kerken bereikte. Tot de jaren zestig van de vorige eeuw was de situatie zodanig dat christenen die in tongen begonnen te spreken, gevoeglijk de bestaande kerken en gemeenten konden verlaten en zich bij de bestaande pinkstergemeenten – in allerlei maten en soorten - moesten aansluiten. Dit veranderde rond 1960, toen de zogenaamde Neo-pentecostale Beweging ontstond. Deze begon met Dennis Bennett, een

episcopale voorganger in Van Nuys (Californië), die de “geestesdoop” ontving en in tongen begon te spreken, maar erop stond binnen de episcopale traditie te blijven. Van hieruit verbreidde de beweging zich over andere protestantse kerken: lutheranen, anglicanen, presbyterianen, methodisten, baptisten, enz. Overal tegelijk en onweerstaanbaar. Daar het om een vernieuwingsbeweging ging die aansloot bij de spiritualiteit van de pinksterkerken, maar niet tot een breuk met de eigen kerk leidde, ging men de term Neo-pentecostalisme geleidelijk aan vervangen door “Charismatische Vernieuwing”. Het ging immers om een vernieuwing die zich voltrok binnen de “historische” kerken.

In 1967 - twee jaar na Vaticanum II (1962-1965) - is dan een soortgelijke vernieuwingsbeweging doorgebroken in de Rooms-Katholieke Kerk in de Verenigde Staten.

3.7.3. Katholieke Charismatische Vernieuwing

Het ontstaan van deze beweging begint bij enkele katholieke studenten aan de Duquesne-universiteit in Pittsburg (V.S.), die het diepe verlangen hadden naar een uitstorting van de Heilige Geest in hun leven. Na langdurig gebed en aangemoedigd door inspirerende lectuur, kwamen zij ertoe om deel te nemen aan een protestantse neo-pentecostale gebedsbijeenkomst in een buitenwijk van Pittsburg. Tijdens de tweede samenkomst ontvingen zij de “doop in de Geest” en kregen tevens charismatische gaven. Toen zij kort daarop in hun enthousiasme een retraitsweekend organiseerden met de Heilige Geest als thema, ontvingen meerdere studenten eveneens de “doop in de Geest”, gepaard gaande met allerlei charismatische gaven zoals profetie, onderscheiding van geesten en genezing. Iemand van de deelnemers beschreef het later als de geboorte van de Katholieke Charismatische Vernieuwing. Het nieuws verspreidde zich als een vuur, en al heel snel ontstonden charismatische gebedsgroepen aan andere universiteiten, en in parochies en kloosters over alle delen van de V.S. en Canada.

Voor de protestantse wereld was het een donderslag. Niemand had daar ooit kunnen voorzien dat dit nieuwe fenomeen ook de Rooms-Katholieke Kerk te beurt zou vallen. De verrassing was totaal, toen al gauw duidelijk werd dat de betreffende Katholieken niet van plan waren hun kerk te verlaten. Zij zagen deze komst van de Geest van God zelfs als een rechtstreeks antwoord op de bede van Paus Johannes XXIII bij het begin van het tweede Vaticaans concilie: *“Heilige Geest, hernieuw in deze dagen uw wonderen, als voor een nieuw Pinksteren”*.

Vanuit de V.S. verspreidde de beweging zich zeer snel over de andere delen van de wereld. Op dit ogenblik is zij in meer dan negentig landen vertegenwoordigd (LAURENTIN, 1998: 268). Kardinaal Suenens heeft hierin een beslissende rol gespeeld. Van de paus kreeg hij de opdracht om de Vernieuwing internationaal te begeleiden.

In 1975 kwam de officiële erkenning door Rome. We kunnen met een grote mate van zekerheid aannemen dat het voor de Rooms-Katholieke Kerk niet mogelijk zou zijn geweest een beweging te aanvaarden die onder de protestanten was begonnen, voordat het historische decreet over de oecumene in 1964 door het tweede Vaticaans concilie werd aanvaard. Daar werd uitdrukkelijk door de katholieke bisschoppen erkend dat de Heilige Geest in andere kerken aanwezig en werkzaam was, een overtuiging waarvan zij trouwens meer en meer de tekenen konden zien.

Op dit ogenblik is de Katholieke Charismatische Vernieuwing in de meeste landen van de wereld vertegenwoordigd. Ook in België is zij zeer actief. De *International Catholic Charismatic Renewal Services* coördineren de inspanningen van katholieke charismatische groepen overal ter wereld en zijn ook erkend door het Vaticaan.

Praktisch gezien zou men de Katholieke Charismatische Vernieuwing kunnen omschrijven als een stroming binnen de Katholieke Kerk, die vertegenwoordigd wordt door een hele reeks van lokale charismatische gebedsgroepen, gebedsgemeenschappen en gebedshuizen, die zich

van gewone gebedsgroepen onderscheiden door steeds opnieuw het vuur van de Heilige Geest aan te wakkeren via spontane lofprijzing, Bijbels onderricht, getuigenis, en het uiting geven aan charismatische gaven zoals het spreken in tongen, het woord van kennis, de profetie en het genezingsgebed. Tevens begeleiden zij mensen naar de “doop in de Geest”. Hun essentiële doel is dus niet de structuren te veranderen in de samenleving, maar wel het hart van de mensen om te vormen, zodat Jezus in hun leven centraal komt te staan en zij vanuit Hem gaan denken, spreken en handelen. Sommige gemeenschappen laten zich ook met sociaal dienstbetoon in.

Vermelden we nog dat de Charismatische Vernieuwing ook een orthodoxe vleugel heeft. In ongeveer dezelfde tijd dat de beweging ontstond onder de katholieken, werden er ook enkele orthodoxe christenen gedoopt in de Geest, zodat de beweging zich ook over de Oosters-Orthodoxe Kerken verspreidde. Dit onderstreept eens te meer het oecumenisch karakter van de Vernieuwing (VAN DER VEKEN, 1978: 7-10; VAN DER VEKEN, 2005c: 297-298; OUWENEEL, 2007: 56; SMET, 1973: 29-33; SUENENS, 2001, II: 127-131; SULLIVAN, 1982: 50-57; HOCKEN, 1994: 27-36).

3.8. Doop in de Geest

3.8.1. De ervaring van de “doop in de Geest”

Een steeds terugkerend begrip, zowel bij de Pinksterbeweging als bij de (protestantse en katholieke) Charismatische Vernieuwing, is de “doop in de Geest”. Er zijn nog andere benamingen in omloop zoals “doop in de Heilige Geest”, “geestesdoop”, “geestesvervulling” of “pinksterervaring”, maar de term “doop in de Geest” lijkt toch algemeen aanvaard te zijn.

Het is moeilijk om er in enkele woorden een juiste omschrijving van te geven. Maar een korte definitie zou als volgt kunnen luiden: het is de ervaring van de *kracht* van de Heilige Geest, de kracht, waarmee Hij ons vervult en omvormt, juist zoals dit gebeurde bij Jezus’ leerlingen op het Pinksterfeest. Wie de “doop” ontvangt beschouwt hem als een keerpunt in zijn leven en heeft het gevoel alsof hij dan pas echt “christen” is geworden. Het is de impuls tot een nieuwe levenswijze, waarin men door de Heilige Geest geleid, gesterkt en verlicht wordt op een meer vruchtbare en manifeste wijze dan vroeger.

De ervaring die men concreet doormaakt, wordt mooi samengevat door K. en D. Ranaghan, die een heel aantal getuigenissen uit de beginjaren van de Katholieke Charismatische Vernieuwing analyseerden:

“Als de mensen van Pittsburgh hun ervaringen van de ‘doop in de Geest’ beschrijven, dan spreken zij van een nieuw bewustzijn dat zij hadden van Gods liefde, zoals Hij zich aan hen aanbood voornamelijk door de verrezen Christus. Jezus werd hun op een nieuwe wijze vertrouwd, en zij waren meer op hun gemak in hun benadering van Hem als Broeder en Heer, zo groot was hun gevoel van nabijheid. Hun gebeden werden spontane lofuitingen en het verlangen naar gebed werd in hen veel sterker. Ook de bijbel kreeg plotseling voor hen een nieuwe aantrekkelijkheid. Zij hadden de Heilige Schrift al veel bestudeerd, maar nu begonnen zij het Oude en het Nieuwe Testament te lezen uit louter vreugde, en ze verheugden zich over de wonderen die de Vader had verricht tijdens de heilsgeschiedenis. Zij waren in vrede, op een nieuwe, treffende wijze. (...) Niet alleen waren ze inniger met Christus verbonden, maar ze ontdekten in zich een nieuwe durf in het geloof, een vertrouwen in de tegenwoordigheid en liefdevolle macht van Christus, die hen in staat stelde Hem aan hun vrienden bekend te maken zonder enige schaamte te ondervinden. En overal, ook

“in de beproevingen, getuigden zij van een alles overwinnende vreugde die dit intenser leven met Christus begeleidde (...)” (geciteerd door SMET, 1973: 82).

Tallose andere getuigenissen bevestigen het beeld dat in dit citaat wordt opgehangen. De wijze waarop de Heilige Geest zich manifesteert, kan nochtans van persoon tot persoon verschillen. Soms gebeurt het door een opvallend en onverhoeds ingrijpen. Bij anderen via de weg van een stille, verborgen verandering.

De eerste vorm is duidelijk te herkennen. Dit soort “doop” heeft plaats op een bepaald, kortstondig moment, in de vorm van een plotse duidelijke bewustwording. Soms kan men er getuige van zijn op het ogenblik dat men in groep voor iemand bidt; bij anderen gebeurt het later, wanneer zij weer alleen zijn bijv. in een kapel, op een retraitekamer of thuis. Telkens is de ervaring gekenmerkt door een overweldigend gevoel van Jezus’ aanwezigheid, zijn liefdevol erbarmen en zijn macht. De “gedoopte” ervaart een moeilijk te bedwingen vreugde, maar ook een wondere vrede, die sterk afsteekt tegen welke voorafgaande toestand dan ook. Deze sterke gevoelens kunnen vergezeld gaan van bijzondere gaven, zoals het bidden in talen. Maar het charisma of de charismata kunnen ook later optreden, los van de eigenlijke “doop”.

Het meer verborgen type van “doop” kent deze overweldigende ervaring niet. Men is zich zelfs niet bewust dat de Heilige Geest aan het werk is. Maar na enige tijd merkt men toch veranderingen in zijn leven, zoals een innerlijke vrede en vreugde, meer zin in gebed, of een charisma waarvan men zich bewust wordt. Niet de eigenlijke ingreep van de Geest maar wel de gevolgen ervan dringen zich langzaam aan het bewustzijn op.

Het sleutelwoord voor het ontvangen van de “doop in de Geest” is een *diep verlangen naar de komst* van de Heilige Geest. En dit verlangen moet ook worden uitgedrukt in aanhoudend en volhardend gebed, persoonlijk of samen met anderen.

De ervaring van de “doop in de Geest” betekent in geen geval dat we het sacrament van het doopsel een tweede maal ontvangen. Het waterdoopsel initieert ons tot een persoonlijk christelijk leven, maar deze initiatie kan en moet vervolledigd worden. Door ons doopsel zijn we volledig ingelijfd in het Lichaam van Christus, maar onze persoonlijke beaming, ons persoonlijk “JA” kan en moet nog groeien. De “doop in de Geest” geeft daartoe een krachtige impuls, die toelaat om voortaan ook consequent als een christen te leven. In die zin kunnen we dus stellen dat de “doop in de Geest” een werkelijke vervollediging is van de christelijke initiatie (BRIEVEN, 2007: 70-79; VAN DER VEKEN, 2005a: 10-11; SMET, 1973: 74-88).

3.8.2. Gevolgen van de “doop in de Geest”

Wat zijn nu de gevolgen of effecten van de “doop in de Geest”? Welke zichtbare veranderingen brengt de “doop” in ons leven teweeg? Of anders gezegd: aan welke tekens kan men zien dat we de “doop in de Geest” ontvangen hebben? We geven enkele voorbeelden:

- men wordt zich bewust van de werkelijkheid van de Heer Jezus. Men leert de oneindige liefde van zijn hart kennen, die Hem naar het kruis van Golgotha bracht, om ons te verlossen. Men wordt zich bewust van zijn genade. Men neemt Hem ook aan als de Heer van zijn leven, als de rots waarop zijn leven gebouwd is;
- men gaat groeien in zijn gebedsleven, en niet alleen een persoonlijk gebedsleven opbouwen, maar ook de nood ervaren om in gemeenschap de Heer te loven en te verheerlijken;
- er ontstaat een nieuwe liefde voor de Schrift. De betekenis van Gods Woord wordt duidelijker. Bijbellezen wordt stimulerend en lonend;

- er is een innerlijk verlangen om te getuigen en te evangeliseren. De angst of schuchterheid waarvan men vroeger blijk gaf, is verdwenen. En omdat Gods Geest ons hart heeft vervuld, spreken we met kracht, waardoor anderen aangeraakt kunnen worden;
- er ontwaakt in ons een (nieuwe) liefde voor de Kerk en de sacramenten. Gedreven door de Heilige Geest die een Geest van eenheid en zeker niet van verdeeldheid is, ontdekken we de Kerk op een nieuwe manier. Heel bijzonder hierbij is de ontdekking of herontdekking van de sacramenten;
- we ontvangen de genadegaven of charismen die de Heilige Geest ons wil schenken. Dikwijls gaat het om de genadegaven van 1Kor 12, 8-10, in het bijzonder om het woord van kennis, de gave van profetie, de gave van genezing of het spreken in tongen;
- de doorbraak van de Heilige Geest bewerkt in ons dat de “vruchten van de Heilige Geest” (Gal 5, 22-23) zichtbaar worden in ons leven. De vruchten waarmee we voorheen soms grote moeilijkheden hadden, komen ineens of geleidelijk aan tot bloei. Op zijn minst worden we er ons van bewust dat we bereid zijn om er ons voor in te spannen.

Zonder twijfel kan men hieraan nog elementen toevoegen. Belangrijk echter is dat het ook toetsstenen zijn om na te gaan of de ervaring van de doorbraak van de Geest in ons leven effectief was en is. Het is immers niet omdat over ons met handoplegging gebeden werd, dat we automatisch open en ontvankelijk waren voor de doorbraak van de Geest. Belangrijk is het diepe verlangen naar het ontvangen van de Heilige Geest. Bovendien hoeft de “doop in de Geest” geen eenmalige gebeurtenis te zijn. Er kan meerdere malen over ons gebeden worden voor een vernieuwde, krachtige doorbraak van Gods Geest in ons leven. Dit kan leiden tot een nieuwe zending in dienst van Gods Rijk, of tot een nog radicalere bekering (BRIEVEN, 2007: 70-79; SMET, 1973: 82-88).

Besluit

We hebben in deze eindverhandeling aandacht geschonken aan drie soorten zegeningen van de Heilige Geest, die bekend staan onder de naam van de “zeven gaven van de Heilige Geest”, de “vruchten van de Heilige Geest” en de “charismen” of “genadegaven”. Hoewel zij als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat zij directe genadewerkingen zijn van God, hebben zij toch markante verschillen, en die hebben wij in deze bijdrage enigszins proberen aan te geven. Zij hebben vooral te maken met het doel dat God met deze zegeningen voor ogen heeft.

Om het wezen en de aard van de “zeven gaven” beter te begrijpen, hebben we een beroep gedaan op de inzichten van Thomas van Aquino. In zijn visie is een “gave van de Heilige Geest” de blijvende bekwaamheid van de ziel om de ingevingen van de Heilige Geest op te vangen en na te volgen. We zouden het een soort van geestelijk “kanaal” kunnen noemen waarlangs de Heilige Geest ons zielsleven wil beïnvloeden en leiden. Elke gave heeft zo zijn eigen specificiteit. Met elke gave tracht de Heilige Geest een specifiek doel te bereiken.

Zo brengt de gave van *godsvrees* (of *vrees voor de Heer*) ons ertoe de oneindige majesteit van God te erkennen en tegelijkertijd onze eigen nietigheid in te zien, zodat we alles willen doen om eer te brengen aan God. De gave van *godsvrucht* helpt ons om God te eren op een wijze die het best bij Hem past. De ingevingen van de Heilige Geest die ons door de gave van *kennis* bereiken, leiden niet enkel tot de uitzuivering van ons geloof, maar zetten ons ook aan om ons leven voortdurend aan dit juiste geloof te toetsen. Door de gave van *sterkte* geeft de Heilige Geest ons de kracht om alle tegenkantingen te trotseren, die we op onze weg naar God toe ondervinden. De gave van *raad* is dan weer actief op het vlak van ons concrete handelen en helpt ons om Gods wil te doen in de wisselende omstandigheden van het leven; zij behoedt ons voor impulsief of eigengereid gedrag, en moedigt ons aan om ons in te zetten voor de anderen. Door de gave van *inzicht* leren wij God op een meer intieme en vertrouwelijke manier kennen; zij schenkt ons een plotse en bovennatuurlijke intuïtie omtrent de goddelijke dingen en hun samenhang; in één oogopslag dringen we tot de kern van de goddelijke Waarheid door; op deze wijze krijgen we ook toegang tot de diepe betekenis van de heilige Schrift. De hoogste gave is de gave van *wijsheid*, die toelaat om datgene wat de gave van het verstand ons toont, nu ook te verinnerlijken en vooral te “smaken”; de gave heeft ook een verstandelijk aspect: uit ons oordeel kan een wijsheid spreken, die alle gebeurtenissen weet te bezien vanuit het standpunt van God.

Als we de Heilige Geest toelaten om op deze wijze in ons te werken, dan zegen Hij ons op een tweede manier: door ons zijn “vruchten” mee te delen. Liefde, vreugde, vrede, geduld... (Gal 5, 22-23) zullen zich meester maken van ons hart, en gaan tegelijk onze gedragingen veranderen. Aan deze vruchten zal iedereen kunnen zien dat we met ons “leven in de Heilige Geest” echt vooruitgang maken. Door de vruchten gaat ons karakter meer en meer op dit van Jezus Christus gelijken.

Het doel van de “charismen” of “genadegaven” ligt op een ander vlak. Zij dienen voor de opbouw van de Kerk, en niet zozeer voor onze persoonlijke heiliging, hoewel beiden nooit strikt te scheiden zijn. Charismen zijn bijzondere bekwaamheden, zoals profetie, genezing, bidden in tongen, leiderschap, leraarschap, de gave van het helpen of te bemoedigen. De Heilige Geest verdeelt deze gaven volgens zijn eigen inzichten, en verlangt ernaar dat we ze goed zouden gebruiken, dat wil zeggen: niet om er zelf beter van te worden, maar om de Kerk te dienen en van Gods waarachtigheid en liefde te getuigen. Dit veronderstelt dat degene die

de charismen beoefent, tevens geloofwaardig is, en de liefde waarvan hij getuigt, ook zelf in zich draagt.

Uiteindelijk heeft de Heilige Geest, met de zegeningen die we hier beschreven hebben, één belangrijk doel voor ogen: ons zodanig *“om te vormen en te modelleren, dat we tot levende “ikonen worden, die het leven van Jezus in zich dragen”* (PHILIPPE, 1983: 5). Langzaam maar zeker brengt de Heilige Geest Jezus in ons tot leven:

- door de zeven gaven en de vruchten, die maken dat ons *karakter* meer en meer op dit van Jezus gaat gelijken. *“Die gezindheid moet onder u heersen die ook in Christus Jezus was”* (Fil 2, 5);
- door de charismen, waardoor we nu ook Jezus’ *werken* gaan doen. *“Waarachtig, Ik verzeker jullie: wie in Mij gelooft, zal de daden die Ik verricht, ook zelf verrichten”* (Joh 14, 12).

Kortom, dank zij de werking van de Heilige Geest ontvangen wij Jezus als de gave bij uitstek, in wie alle andere gaven zich verenigen. Hierin bestaat trouwens de “zending” van de Heilige Geest: van Jezus Christus te getuigen, en Hem aan ons te doen kennen op zo’n indringende wijze dat wij met Paulus kunnen zeggen: *“Ikzelf leef niet meer, Christus leeft in mij”* (Gal 2, 20) (PHILIPPE, 1983: 23).

DEEL II – DIDACTISCH GEDEELTE

Met de vijf lesvoorbereidingen die hierna volgen, hebben wij getracht om het thema van de gaven en de vruchten van de Heilige Geest in het godsdienstonderricht ter sprake te brengen. De lessen zijn bedoeld voor leerlingen van de 3^e graad ASO. De opbouw van de lessen is als volgt:

- het thema rond de Heilige Geest en zijn gaven wordt in de eerste les aangebracht via een oefening rond het Pinksterverhaal;
- in de tweede les wordt het thema uitgediept door middel van een zoektocht naar de waarde en de betekenis van het doopsel en het vormsel;
- de derde les probeert door te dringen tot de aard en de bedoeling van de charismen of genadegaven;
- de vruchten van de Heilige Geest komen aan bod tijdens de vierde les;
- tot slot volgt er nog een evaluatieles, waarmee de lessenreeks wordt afgerond.

LESVOORBEREIDING - 1

Onderwijsniveau:

- 5^e of 6^e jaar van de 3^e graad ASO

Levensbeschouwelijk knooppunt:

- Komt alles wat we zijn, meemaken en verwezenlijken enkel uit onszelf voort en uit de wereld waarin we leven, of krijgt het vorm door de tussenkomst van God? (*Een andere formulering zou kunnen zijn: verwezenlijken wij zelf ons leven of ontvangen wij hulp van God?*)

Beginsituatie:

- De leerlingen weten dat God de Drie-ene God is: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.
- De klas bestaat uit 12 leerlingen.

Vormingsdoel:

- Ik zou graag hebben dat de leerlingen beter begrijpen wie de Heilige Geest is
- Ik wens vooral dat zij Hem niet zien als een louter theoretisch gegeven of als een goddelijke Persoon die wat op de achtergrond staat, maar wel als een levende Werkelijkheid die actief en liefdevol kan ingrijpen in ons leven en het ook positief beïnvloedt en verandert, als wij dat willen.

Leerplandoelen:

- Terrein 3.5.1: Leven als christen
  - Doel 3: bespreken van waaruit mensen grijpend of gevend in het leven kunnen staan
  - Doel 4: door bespreking op het spoor komen hoe een christen het dagelijkse bestaan ervaart als gave en opgave
- Terrein 3.4.2: Bemind worden en liefhebben
  - Doel 3: het christelijk spreken over het zich door God bemind weten op het spoor komen en omschrijven
  - Doel 6: verschillende gestalten van liefde bespreken als roeping en gave (als Godsopgave = genade)
- Terrein 3.4.1: Omgaan met grenzen
  - Doel 5: weergeven wat christenen verstaan onder “hoop” en “opstanding”

Concrete doelen:

- De leerlingen kunnen op een tiental regels de essentie van het Pinksterverhaal weergeven.
- Zij kunnen aan de hand van dit verhaal beschrijven wie of wat de Heilige Geest is.

- Zij kunnen in enkele zinnen beschrijven wat onze innerlijke houding moet zijn, opdat de Heilige Geest ten volle in ons zou kunnen werken.

Structuur van de les (inhoud, methode, leermiddelen):

1) Rond het thema enthousiasme

- De leerlingen zetten zich in groepjes van drie, en vertellen elkaar wat hen enthousiast kan maken: wat is mijn grootste passie? Wat begeestert mij het meest? Waarvoor ben ik altijd enthousiast te maken?
- Nadien zet de klas zich in U-vorm, en doet ieder nog eens kort zijn verhaal voor de hele groep;
  - na elk verhaal zet de leerkracht een kernwoord op het bord.
- Aan de hand van deze kernwoorden wordt samen gezocht naar de kenmerken, en de definitie van enthousiasme.

2) Pinksterverhaal

- De leerlingen ontvangen een kopie van het Pinksterverhaal;
  - de leerkracht heeft dit samengesteld uit de volgende verzen: Handelingen 1, 1-14; 2, 1-21.36-40; inbegrepen zijn dus het verhaal van de Hemelvaart en een deel van de toespraak van Petrus.
- De leerlingen krijgen als opdracht in hun eigen woorden neer te schrijven waarover het verhaal gaat.
- Dan wordt klassikaal nagegaan uit welke grote delen het verhaal bestaat en wat in elk deel de belangrijkste gebeurtenis is;
  - de leerkracht noteert de antwoorden op het bord.
- Daarna vraagt de leerkracht om in het verhaal aan te duiden
  - op welke wijze het enthousiasme van de apostelen/leerlingen tot uiting komt,
  - en op welke manier de Heilige Geest in dit verhaal naar voren komt.

3) Preek van Hans Callaert

- De leerkracht deelt een kopie uit van de preek van Hans Callaert over Pinksteren (zie Bijlage 1, p. 51), en geeft de volgende opdracht:
  - lees de tekst aandachtig;
  - beschrijft aan de hand van de tekst kort wie of wat de Heilige Geest is, en wat Hij in ons kan teweegbrengen;
  - geef aan wat de predikant zegt over de innerlijke houding die nodig is, opdat de Heilige Geest ten volle in ons zijn werk zou kunnen doen.
- De leerkracht informeert naar de antwoorden van de leerlingen en vat deze kort samen op het bord.

LESVOORBEREIDING - 2

Onderwijsniveau:

- 5^e of 6^e jaar van de 3^e graad ASO

Levensbeschouwelijk knooppunt:

- Komt alles wat we zijn, meemaken en verwezenlijken enkel uit onszelf voort en uit de wereld waarin we leven, of krijgt het vorm door de tussenkomst van God? (*Een andere formulering zou kunnen zijn: verwezenlijken wij zelf ons leven of ontvangen wij hulp van God?*)

Beginsituatie:

- De leerlingen weten dat God de Drie-ene God is: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.
- Zij kennen tevens de inhoud van de begrippen “zonde” en “erfzonde”.
- De klas bestaat uit 12 leerlingen.

Vormingsdoel:

- Mijn betrachting is dat de leerlingen aanvoelen welke diepe waarde het doopsel en het vormsel hebben, en dat zij deze sacramenten niet (langer) zien als klassieke rituelen die nu eenmaal op een bepaalde leeftijd plaatsvinden. Zij moeten inzien dat doopsel en vormsel veel meer te betekenen hebben dan het gekende uiterlijke vertoon.
- In het bijzonder zou ik graag hebben dat zij heel concreet weten welke gevolgen beide sacramenten op geloofsgebied teweegbrengen bij een christen.

Leerplandoelen:

- Terrein 3.4.1: Omgaan met grenzen
  - Doel 6: aangeven hoe God en Jezus omgaan met zondaars, zonde en kwaad
- Terrein 3.4.2: Bemind worden en liefhebben
  - Doel 3: het christelijk spreken over het zich door God bemind weten op het spoor komen en omschrijven
  - Doel 6: verschillende gestalten van liefde bespreken als roeping en gave (als Godsopgave = genade)
- Terrein 3.5.1: Leven als christen
  - Doel 4: door bespreking op het spoor komen hoe een christen het dagelijkse bestaan ervaart als gave en opgave

Concrete doelen:

- De leerlingen kennen de betekenis van het doopsel en het vormsel en kunnen kort aangeven welke gevolgen zij teweegbrengen in het leven van de gelovige.

- Zij kunnen twee verschillende symbolen aangeven waarmee de Heilige Geest wordt aangeduid en de betekenis van elk symbool verklaren (welk aspect van de Heilige Geest wordt in het symbool benadrukt?).

Structuur van de les (inhoud, methode, leermiddelen):

- De leerlingen hebben allerlei voorwerpen meegebracht die herinneren aan hun doopsel en hun vormsel (prentjes, gebedsteksten, foto's, een dagboek, enz.). Het mogen ook anekdotes zijn.
- Aan de hand van een voorwerp of een korte anekdote vertelt elke leerling wat hem of haar het meest is bijgebleven;
  - de leerkracht noteert telkens enkele kernwoorden op het bord.
- Vervolgens vraagt de leerkracht na te gaan of de voorwerpen die ze bijhebben, geen symbolen bevatten die naar de Heilige Geest verwijzen (duif, water, vuur...).
- Tevens vraagt hij waarom de Heilige Geest op die wijze is afgebeeld: welk aspect van de Heilige Geest wordt ermee benadrukt?
  - de antwoorden noteert hij op het bord.
- Dan vraagt de leerkracht wie van de leerlingen de betekenis van het doopsel en vormsel kan aangeven:
  - wie herinnert zich nog de betekenis van het doopsel?
  - wie herinnert zich nog de betekenis van het vormsel?
- Telkens groepeerde de leerkracht de antwoorden op het bord.
- Tot slot vat de leerkracht de antwoorden samen en vult ze kort aan met de ontbrekende elementen.

LESVOORBEREIDING - 3

Onderwijsniveau:

- 5^e of 6^e jaar van de 3^e graad ASO

Levensbeschouwelijk knooppunt:

- Komt alles wat we zijn, meemaken en verwezenlijken enkel uit onszelf voort en uit de wereld waarin we leven, of krijgt het vorm door de tussenkomst van God? (*Een andere formulering zou kunnen zijn: verwezenlijken wij zelf ons leven of ontvangen wij hulp van God?*)

Beginsituatie:

- De leerlingen weten dat God de Drie-ene God is: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.
- De klas bestaat uit 12 leerlingen.

Vormingsdoel:

- Ik zou graag hebben dat de leerlingen
  - inzien dat er in hun leven meer aanwezig is dan wat er in hen zelf zit aan kennis, wilskracht, talent of ervaring;
  - beseffen dat ze ook van God hulp kunnen ontvangen in de vorm van kracht, volharding of extra bekwaamheden (die we dan “charismen” noemen).

Leerplandoelen:

- Terrein 3.5.1: Leven als christen
  - Doel 4: door bespreking op het spoor komen hoe een christen het dagelijkse bestaan ervaart als gave en opgave
  - Doel 5: de praktische consequenties voor christenen van het “beeld van God zijn” op het vlak van sociale rechtvaardigheid, wereldgeweten en omgang met de (rijksdommen van de) aarde opsporen en actualiseren
- Terrein 3.4.3: Levensbeschouwing en ethiek
  - Doel 5: met concrete voorbeelden aantonen dat een christelijke houding van personen of groepen een originele en krachtdadige invloed kan uitoefenen op maatschappelijk denken en handelen
- Terrein 3.4.1: Omgaan met grenzen
  - Doel 4: aangeven hoe christenen omgaan met lijden en kwaad
  - Doel 7: omschrijven hoe opkomen voor waarheid eigen vormen van lijden kan meebrengen

Concrete doelen:

- Aan de hand van de levensverhalen van Zuster Jeanne Devos en Moeder Theresa kunnen de leerlingen drie betekenisvolle overeenkomsten en drie betekenisvolle verschillen aanwijzen tussen beide zusters op het vlak van hun inzet voor de minderbedeelden in de samenleving.
- Tevens kunnen zij aangeven welke elementen erop (kunnen) wijzen dat de beide zusters leiding hebben ontvangen van de Heilige Geest.
- De leerlingen weten wat er verstaan wordt onder een “charisma”(van de Heilige Geest) en kunnen drie verschillende charismen noemen.

Structuur van de les (inhoud, methode, leermiddelen):

- De leerkracht geeft de leerlingen een kopie van twee levensbeschrijvingen: de ene is van Zr. Jeanne Devos (Tertio 325 – 3 mei 2006, p. 15), de andere is van Moeder Theresa (Tertio 395 – 12 september 2007, p. 2).
- Eerst lezen de leerlingen de tekst van Zr. Jeanne Devos en vatten hem in hun eigen woorden samen.
- Daarna zoeken zij in de tekst naar een antwoord op de volgende vragen:
  - hoe zou je de kern van het sociale werk van deze zuster omschrijven? (Voor wie zet zij zich concreet in? Wat doet of deed ze voor die mensen?)
  - welke grote tegenkantingen heeft ze ontmoet? Beschrijf ook kort hoe ze hierop heeft gereageerd;
  - hoe zou jijzelf op gelijkaardige tegenkantingen reageren?
  - wereldwijd wordt deze zuster bewonderd voor wat ze doet. Kan je aangeven waarom?
- Dan lezen de leerlingen de tekst over Moeder Theresa en vatten hem opnieuw in hun eigen woorden samen.
- Vervolgens zoeken zij in de tekst naar een antwoord op dezelfde vragen als degene die op Zr. Devos betrekking hadden.
- Hierna vraagt de leerkracht aan de gezamenlijke groep:
  - als je kijkt naar de inzet van beide zusters voor de sociaal zwakkeren, kan je dan overeenkomsten vinden? Kan je ook duidelijke verschillen aangeven?
    - de leerkracht schrijft de antwoorden op het bord;
  - uit welke elementen blijkt het enorme doorzettingsvermogen van de zusters?
  - zien jullie een overeenkomst tussen de kracht die uitgaat van deze zusters en de kracht waarvan de apostelen/leerlingen blijk gaven in het Pinksterverhaal van de eerste les?
- Om af te sluiten wijst de leerkracht kort op het bestaan van de “charismen” van de Heilige Geest, die een bijzondere kracht en bekwaamheid aan mensen geven om zich in te zetten voor de Kerk en de wereld, en om dit ook vol te houden;
  - hij omschrijft het charisma van de twee zusters als het “charisma van barmhartigheid” (of van “dienstbetoon”).
  - tegelijk herinnert hij de leerlingen aan het “spreken in tongen” uit de eerste les, en duidt het eveneens als een “charisma” aan.

LESVOORBEREIDING - 4

Onderwijsniveau:

- 5^e of 6^e jaar van de 3^e graad ASO

Levensbeschouwelijk knooppunt:

- Komt alles wat we zijn, meemaken en verwezenlijken enkel uit onszelf voort en uit de wereld waarin we leven, of krijgt het vorm door de tussenkomst van God? (*Een andere formulering zou kunnen zijn: verwezenlijken wij zelf ons leven of ontvangen wij hulp van God?*)

Beginsituatie:

- De leerlingen weten dat God de Drie-ene God is: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.
- De klas bestaat uit 12 leerlingen.

Vormingsdoel:

- Ik zou graag hebben dat de leerlingen inzien dat vrede helemaal niet vanzelfsprekend is, dat het een heel broos gegeven is en voortdurend is blootgesteld aan allerlei vormen van bedreiging en tegenwerking.
- Ik zou willen dat ze tot het inzicht komen dat duurzame vrede maar mogelijk is dank zij een hogere “aandrijfkraft”, met name de kracht die geschonken wordt door de Heilige Geest.

Leerplandoelen:

- Terrein 3.4.2: Bemind worden en liefhebben
  - Doel 2: de kwaliteit van relaties als beslissend voor de kwaliteit van het leven aanduiden en illustreren
  - Doel 6: verschillende gestalten van liefde bespreken als roeping en gave (als Godsopgave = genade)
- Terrein 3.4.3: Levensbeschouwing en ethiek
  - Doel 5: met concrete voorbeelden aanduiden dat een christelijke houding van personen of groepen een originele en krachtdadige invloed kan uitoefenen op maatschappelijk denken en handelen
- Terrein 3.5.1: Leven als christen
  - Doel 3: bespreken van waaruit mensen grijpend of gevend in het leven kunnen staan
  - Doel 4: door bespreking op het spoor komen hoe een christen het dagelijkse bestaan ervaart als gave en opgave
  - Doel 5: de praktische consequenties voor christenen van het “beeld van God zijn” op het vlak van sociale rechtvaardigheid, wereldgeweten en omgang met de (rijksdommen van de) aarde opsporen en actualiseren

- Doel 7: omschrijven wat “het beeld van God-zijn” inhoudt aan visie op de plaats en de verantwoordelijkheid van de gelovige mens

Concrete doelen:

- De leerlingen kunnen vijf verschillende elementen aanduiden die onze innerlijke vrede kunnen verstoren en evenveel elementen aanwijzen die een reëel gevaar inhouden voor de wereldvrede.
- Zij kunnen definiëren wat vrede is (innerlijke vrede en vrede in de wereld).
- Zij zijn in staat het verband aan te geven tussen vrede en liefde.
- De leerlingen kunnen aangeven op welke manier vrede verband houdt met de werking van de Heilige Geest.
- Zij weten wat “vruchten van de Heilige Geest” zijn, en kunnen er een viertal noemen.

Structuur van de les (inhoud, methode, leermiddelen):

- De leerlingen krijgen vier afbeeldingen van vredestekens te zien en proberen te omschrijven wat deze beelden bij hen oproepen.
- Hierna noemen zij een aantal woorden die aangeven wat vrede is, en woorden die aangeven wat vrede niet is;
  - de leerkracht noteert deze op het bord.
- Aan de hand van dit lijstje zoekt de klas gezamenlijk naar een werkdefinitie van vrede.
- Dan probeert elke leerling een persoonlijk en origineel vredesteken te ontwerpen. Het moet duidelijk weergeven dat er met dit teken naar vrede verwezen wordt;
  - zij schrijven ook een begeleidend tekstje dat de symboliek van het teken verklaart.
- Vervolgens lezen de leerlingen de preek van Dirk Scheers over vrede (zie Bijlage 2, p. 53); aan de hand van deze tekst beantwoorden zij de volgende vragen:
  - welke kenmerken heeft de vrede die in deze tekst ter sprake komt?
  - voegt deze preek iets toe aan onze definitie van vrede?
  - welke elementen uit de tekst tonen aan dat vrede niet vanzelfsprekend is? (moeilijk te bereiken, of voortdurend onderhevig aan bedreiging)
- De leerkracht geeft een kopie van een citaat uit de Galatenbrief (5, 16-24). De leerlingen zoeken in de tekst een antwoord op de volgende vragen:
  - welke vormen van onvrede worden in de tekst vernoemd?
  - in de tekst vind je een lijstje van waarden waarin het woordje “vrede” is opgenomen. Noem deze waarden;
  - deze waarden worden vooraan in het lijstje met twee woorden samengevat, welke? (“vrucht van de Geest”)
  - wat zou de schrijver van de tekst met deze woorden willen aangeven?
  - welk verband zien jullie met het “leven in de Geest”, dat je tegenkomt in het begin van de tekst?

LESVOORBEREIDING - 5

Onderwijsniveau:

- 5^e of 6^e jaar van de 3^e graad ASO

Levensbeschouwelijk knooppunt:

- Komt alles wat we zijn, meemaken en verwezenlijken enkel uit onszelf voort en uit de wereld waarin we leven, of krijgt het vorm door de tussenkomst van God? (*Een andere formulering zou kunnen zijn: verwezenlijken wij zelf ons leven of ontvangen wij hulp van God?*)

Beginsituatie:

- De leerlingen weten dat God de Drie-ene God is: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.
- In de loop van de vorige lessen zijn zij vertrouwd gemaakt met het thema van de gaven en vruchten van de Heilige Geest.
- De klas bestaat uit 12 leerlingen.

Vormingsdoel:

- Ik zou graag hebben dat de leerlingen beseffen wie de Heilige Geest is, en op welke wijze Hij hun leven en dit van andere mensen positief kan beïnvloeden en veranderen.
- Tevens zou ik willen dat zij op zoek gaan, of minstens proberen op zoek te gaan, naar de wijze waarop de Heilige Geest in hun leven en/of in het leven van anderen aan het werk is.

Leerplandoelen:

- Terrein 3.5.1: Leven als christen
  - Doel 3: bespreken van waaruit mensen grijpend of gevend in het leven kunnen staan
  - Doel 4: door bespreking op het spoor komen hoe een christen het dagelijkse bestaan ervaart als gave en opgave
  - Doel 5: de praktische consequenties voor christenen van het “beeld van God zijn” op het vlak van sociale rechtvaardigheid, wereldgeweten en omgang met de (rijksdommen van de) aarde opsporen en actualiseren
  - Doel 7: omschrijven wat “het beeld van God-zijn” inhoudt aan visie op de plaats en de verantwoordelijkheid van de gelovige mens
- Terrein 3.4.2: Bemind worden en liefhebben
  - Doel 3: het christelijk spreken over het zich door God bemind weten op het spoor komen en omschrijven
  - Doel 6: verschillende gestalten van liefde bespreken als roeping en gave (als Godsopgave = genade)
- Terrein 3.4.1: Omgaan met grenzen
  - Doel 5: weergeven wat christenen verstaan onder “hoop” en “opstanding”

- Terrein 3.4.3: Levensbeschouwing en ethiek
  - Doel 5: met concrete voorbeelden aanduiden dat een christelijke houding van personen of groepen een originele en krachtvolle invloed kan uitoefenen op maatschappelijk denken en handelen.

Concrete doelen:

- De leerlingen kunnen in eigen woorden omschrijven wie of wat de Heilige Geest is en wat voor goeds Hij in hun leven en in het leven van andere mensen kan teweegbrengen.
- Aan de hand van gebeurtenissen in hun eigen leven of in het leven van anderen kunnen zij heel concreet aanwijzen hoe de Heilige Geest in hun leven of in het leven van anderen aan het werk is (of geweest is).

Structuur van de les (inhoud, methode, leermiddelen):

- Deze les is de laatste van de lessenreeks over de Heilige Geest en zijn gaven. Zij is dan ook opgevat als een evaluatieles waarin de leerlingen een individuele schrijfopdracht krijgen, die ze tijdens de les moeten uitvoeren.
- De leerkracht heeft de opdracht vooraf uitgeschreven en geeft hiervan een kopij aan elke leerling. Samen met de leerlingen overloopt hij de tekst en licht deze waar nodig toe.
- De opdracht luidt als volgt:
  - probeer in een tiental regels met je eigen woorden aan te geven
    - wie of wat de Heilige Geest voor jou is;
    - wat voor goeds Hij in jouw leven en in dit van andere mensen kan teweegbrengen;
  - hierna schrijf je een verhaal van ongeveer twee bladzijden.
In dit verhaal vertel je over iets bijzonder wat je hebt meegemaakt in je leven en waarvan je achteraf kan zeggen: hé, dit was echt merkwaardig, hier zou de Heilige Geest aan het werk kunnen geweest zijn!
Jouw verhaal moet dus over een gebeurtenis (of misschien wel een reeks van gebeurtenissen) gaan waarin je, achteraf bekeken, de werking van de Heilige Geest meent te ontdekken.
Het kan gaan om iets wat je op je eentje hebt meegemaakt of samen met vrienden, of in familiekring, of misschien wel in het bijzijn van mensen die je helemaal niet kent. Maar ook de omstandigheden kunnen uiteenlopend zijn: misschien heb je iets van de Heilige Geest ervaren op school, thuis, op vakantie, in de jeugdbeweging, enz. De context kan dus erg verschillen, maar belangrijk is vooral dat je de gebeurtenis(sen) in verband kan brengen met de werking van de Heilige Geest;
  - als het hele verhaal geschreven is, antwoord je nog eens *kort* op de volgende twee vragen:
    - hoe kan je in enkele zinnen samenvatten wat jou zo getroffen heeft in je verhaal? Wat maakt het nu zo bijzonder, dat het de moeite loont om het nu te vertellen?
    - waarom denk je dat de *Heilige Geest* hierin aan het werk zou kunnen geweest zijn? Wellicht kan je uit de vorige lessen elementen halen om op deze vraag te antwoorden.

Bijlagen

Bijlage 1: Preek van Hans Callaert over Pinksteren

“U kent ze ongetwijfeld ook: die reclamespotjes waarin konijntjes goed van katoen geven, hetzij in een loopwedstrijd, hetzij in bergbeklimmen en dan is er dan ene konijntje dat net nog iets verder geraakt dan de andere. De uitleg is voor de hand liggend: dat ene konijntje heeft een batterij van dat bepaald merk en dat is natuurlijk een merk dat langer meegaat dan de andere. Het is misschien op het randje van heiligschennis, maar dit reclamespotje doet mij altijd denken aan de heilige Geest. Stel dat wij allemaal voorzien zijn van batterijen, de ene al wat beter dan de andere. Is het dan zo moeilijk ons in te beelden dat de heilige Geest er net voor zorgt dat wij het ietsje langer kunnen volhouden? Menselijk gezien was de batterij van de leerlingen op na de verschrikkingen die gebeurden met hun leidsman. Het vuur was er uit, het enige wat nog overbleef was angstig onderduiken, mijmerend aan hoe goed het geweest was. En dan, "out of the blue" (bijna letterlijk), komt het inzicht dat dit alles moest gebeuren. Het is een inzicht dat ingegeven is door Iemand anders. Eens begeesterd vliegen deuren en ramen weer open en wordt luidkeels van de daken geschreeuwd dat Jezus verrezen is. Het vuur dat opnieuw ontstoken is in het hart van de leerlingen is zo hevig dat het uitslaat in tongen van vuur. Een formidastisch verhaal van hoe de Geest als wind van verandering nieuw leven kan opwekken in door angst getergde mensen. Hoe mooi het verhaal ook mogen wezen dat we in Handelingen vinden, het enthousiasme dat uit dit verhaal druipt vinden we niet terug in het evangelie. Men spreekt er daar ook wel over dat de leerlingen de heilige Geest ontvangen, maar dan in een heel ander verhaal. Het verhaal dat we dit jaar lezen vinden we bij Johannes.

We zitten opnieuw in de gesprekken die Jezus voert met Zijn leerlingen, net voor Hij gaat lijden. Hij vraagt Zijn leerlingen Zijn geboden te onderhouden, tenminste als ze Hem liefhebben. Dat laatste is cruciaal om het goed te begrijpen: wanneer men iemand liefheeft, dan zal men proberen te leven zoals die persoon dat wil. Dat is geen kwestie van je eigen identiteit opgeven, nee, dat is gewoon liefhebben. De wegwijzers die we van God en Jezus meekregen tonen ons een weg van liefde jegens God en elkaar die zich uit in eerbied en respect voor God en de andere en diens bezittingen. Als we proberen zo te leven, dan zal God altijd bij ons aanwezig zijn door Zijn heilige Geest. Hij zal ons de bril van het geloof aanreiken om het leven op een andere, diepere manier te lezen dan de maatschappijbril die niet verder kan kijken dan presteren en consumeren.

Maar waar zit die heilige Geest anno 2007? Zelfs na meer dan tweeduizend jaar is Hij nog altijd onzichtbaar en nog altijd werkt Hij enkel als mensen Jezus liefhebben. Je kan nooit iemand helpen die geen hulp wil. Ook God breekt niet binnen in ons leven, Hij klopt aan de deur. En het rare van die deur van ons hart is dat ze enkel van binnen kan geopend worden. God kan dus ook niet anders dan wachten tot wij opendoen. Eens wij ons hart geopend hebben voor Jezus, zal de Geest zijn werk doen. Hij laat ons op een andere manier naar het leven kijken, geeft ons net dat duwtje in de rug om verder te kunnen gaan dan wat gewoon menselijk kan. Wie echt zijn hart opent voor God en Jezus, zal constateren dat de Geest ook vandaag nog je hart in vuur en vlam kan zetten. Dat vuur wordt gevoed door liefde, het is liefde die wij geloof noemen en die ons in staat stelt bergen te verzetten.

Het is die Geest die troost brengt als het leven (te) hard is en ons geestelijk reanimeert door ons nieuw leven in te blazen, die ons leert relativieren als de Kerk regels maakt die meer getuigen van kleinmenselijkheid dan van Gods onvoorwaardelijke liefde, die ons inspireert om te getuigen van het Blijde Nieuws dat in ons hart opflakkert, die ons wakker schudt als onrecht geschiedt, ...

Allemaal mooi, maar soms vraagt een mens zich af waar die Geest is, soms lijkt het alsof dat klein vlammetje van geloof gedoofd is. Het komt er dan op aan je niet af te sluiten, zoals de bange leerlingen, maar je hart te openen of op zijn minst toe te laten dat mensen die door naastenliefde je medemensen geworden zijn, te laten proberen een nieuwe opening te maken door te blijven houden van, door te blijven geloven. Ik weet dat niet eenvoudig is, ik kan dan ook niet anders dan op deze dag van Pinksteren dankbaar te zijn voor de vele mensen die het vuur bij mij brandend gehouden hebben, ook al hebben stormen in mijn leven het wel eens uitgeblazen. Ik dank de Geest dat Hij blijft proberen te werken in mij, dat Hij mij doet bidden en werken. Aan ieder van u een zalig Pinksterfeest!”

[\(http://www.preken.be/\)](http://www.preken.be/)

Bijlage 2: Preek van Dirk Scheers over de vrede van de Heer

“Ik reed met mijn auto volgestouwd met scouts naar huis. Als je, zoals ik, een grote gezinsauto hebt, weten ze je altijd wel te vinden als er vervoer moet zijn. Nu waren de jongverkenneren gaan zwemmen en ik was een van de busjes van dienst. Naast mij zat een leider, een jonge gast die bij de patrouille van mijn zonen bekend staat om zijn mascotte, een opblaaskrokodil. Bij dat beest hoort een liedje waarvan het zingen in dit huis wellicht met onmiddellijke excommunicatie zou worden bestraft. Het ging er in de auto nogal vrolijk aan toe en de ervaringen van het zwembad werden uitbundig gewisseld. Op een bepaald ogenblik zei een van de jongens dat er ook een groepje gehandicapten in het zwembad was geweest, een groepje mongolen om precies te zijn. Hij had het een vieze bedoening gevonden want volgens hem kwijlden die de hele tijd in het zwembad. Algemene hilariteit in mijn busje. Zonder aarzelen ging de leider een gesprek aan met dat groepje. Over hoe het was om met zo'n ploegje op stap te gaan. Hoe heerlijk dat die gehandicapte kinderen dat vonden, en dat dat helemaal niet vies was. Over wat echt vies was, en daar hebben ze op de scouts verstand van. Over hoe verschillend de jongens van de scouts waren en dat ze toch ook allemaal meekonden, er bij konden horen. Het was geen verwijtend gesprek, maar er werd gepraat en geluisterd. Het was echt opmerkelijk hoe die leider met die kerels daarover kon praten alsof hij één van hen was, gelijk was.

Dat moment ging door mijn hoofd bij het lezen van het evangelie van vandaag. De leerlingen van Jezus zaten er wat verslagen in de dagen na zijn dood. Het was allemaal gedaan, voorbij. Die betere, andere wereld zou er niet komen want de dood had hun leider weggerukt. En dan horen ze dat die Jezus terug zou zijn en ze horen de ervaringen van die twee van Emma üs. Het brengt verwarring en onzekerheid. En dan staat Jezus daar zelf. Vrede, zegt hij hen.

We horen het alle weken in de viering, de Vrede van de Heer zij altijd met U. Soms wordt ons gevraagd het effectief aan elkaar te wensen met een hand, een groet. Wat betekent dat eigenlijk, die vrede van de Heer?

Bij vrede denken we in de eerste plaats aan het tegenovergestelde van oorlog, van ruzie en onenigheden onder elkaar. Maar het gaat hier om veel meer. Het gaat om een vrede die diep in de mens zelf zit: rust en evenwichtigheid die van binnen zit. En het is die innerlijke vrede die een mens echt vrij maakt. Het opvallende is dat je die innerlijke vrede juist vindt bij mensen die veel hebben meegemaakt, mensen die verdriet en tegenslag gekend hebben, die al veel van het leven hebben gezien. Daardoor juist hebben zij geleerd zich niet meer vast te klampen aan uiterlijkheden of bijkomstigheden, maar hun houvast te zoeken in de diepere waarden van het leven. Daar zit dan ook dat bevrijdende. Ze zitten niet vast aan bijkomstigheden en uiterlijkheden, ze laten zich niet binden door wat m én zegt, mén gewoon vindt of mén verwacht. Ze hebben geleerd sommige dingen los te laten, dingen die ze oorspronkelijk als heel belangrijk zagen, misschien zelfs als onmisbaar, maar achteraf zeggen ze: nee daar ligt niet de echte waarde van mijn leven.

Die innerlijke vrede en vrijheid en de geestelijke kracht die daaruit voortkomt, heeft te maken met geloof. Met geloven dat het leven meer is dan een goed functionerend lichaam, dat het leven vraagt om gedeeld te worden met anderen, om samenhang, verbondenheid met de andere mensen, en dus ook dienstbaarheid. Het heeft ook te maken met geloven in God als het diepste fundament van alle leven en van alle goedheid, van zijn opdracht om in vrede te leven met elkaar, om elkaar leefruimte te geven, ruimte voor vrijheid.

De vrede die Jezus ons toewenst zit vol tegenstellingen. Het is geen vrede van met rust gelaten worden maar wel een vrede die moet uitmonden in getuigen. Het is geen vrede van

jezelf in een burcht veilig weten, dat niets je raken kan, maar wel een vrede die van je vraagt dat je je kwetsbaar durft opstellen door naar buiten te gaan, naar de mensen om je heen. Het is geen vrede van: tevreden zijn met de wereld waarin je leeft, maar wel een vrede die je uitdaagt het kwaad dat je ziet minder erg te maken en het goede een beetje beter, om vrijheid te brengen aan allen die op de een of andere manier slaven zijn, geknecht, onderdrukt. De vrede die Jezus ons toewenst heeft niets te maken met gezapigheid, het rustig op je gemak kunnen doen, je nergens druk om maken. Zijn vrede moet ons in beweging zetten, niet toegeven aan oppervlakkigheid in ons leven maar verdieping zoeken.

Pasen is geloven in het leven, maar dan wel in een leven dat meer is dan eten en drinken, dan werken en slapen. Alleen als je je verdiept in de zin van het echte leven, zullen we ook de echte vrede kennen en dus ook echte vrijheid.

Als we elkaar de vrede wensen, zeggen we eigenlijk tegen elkaar: zullen we er samen eens tegenaan gaan, zullen we samen eens gaan werken aan die betere wereld. Zo zal Jezus voor altijd blijven verder leven.

Ik heb het toch gezegd dat ik terug zou komen, zegt Jezus in het evangelie van vandaag. Waarom hebben jullie dan getwijfeld? Dat zegt hij ook tegen ons vandaag, ik kom terug maar jullie moeten mij zien. In de mensen rondom ons kunnen wij Hem zien. In de kansen die we geven en krijgen van andere mensen waar we mee samenleven. Zo getuigen we van zijn boodschap. In die vrede samenleven was de droom van Jezus. Een wereld waar er plaats is voor iedereen.

In die leider op die avond op weg van het zwembad naar huis, heb ik Jezus gezien en gevoeld. In de leider van de opblaaskrokodil. En het was een heerlijk gevoel. Mijn hart brandde ervan, zouden de Emmaüsgangers zeggen. Die jonge, toch wat 'grave' gast, die een lans brak voor die gehandicapten. Die tegen de stroom in ging en zijn jongens meenam op zijn weg. Dat brengt ons een beetje dichterbij de droom van Jezus. De vrede van de Heer zij dan ook altijd bij hem."

(<http://www.sintjanparochie.be/samenleven.html>)

Bibliografie

- BERNARD, C.-A., 1964, Fruits du Saint-Esprit, in: "Dictionnaire de Spiritualité", Paris Beauchesne, t. 5, p. 1569-1575
- BIJBEL, 1995, De Bijbel, Uit de grondtekst vertaald, Willibrordvertaling, Geheel herziene uitgave. 's-Hertogenbosch, Katholieke Bijbelstichting, 1920 p.
- BRIEVEN, W., 2007, Gedoopt in Geest en vuur, in: "Katholieke Charismatische Vernieuwing, Uitgave ter gelegenheid van veertig jaar Katholieke Charismatische Vernieuwing", Tiel, Dienstencentrum K.C.V., p. 70-79
- CAMERON, F., 2002, The Gifts of the Holy Spirit According to St. Thomas Aquinas. New Haven, Catholic Information Service, 47 p.
- COLE, M., 1995, Geestelijk gaven. Leidschendam, Stichting Vuur, 103 p.
- CONGAR, Y., 1979, Je crois en l' Esprit Saint. Paris, Du Cerf, t. II, 223 p.
- DANNEELS, G., 1987, Het vuur van het begin. Mechelen, Persdienst Aartsbisdom, 46 p.
- DANNEELS, G., 1997, De vertrooster, Over de heilige Geest. Mechelen, Persdienst Aartsbisdom, 48 p.
- DEN BOER, C., 1986, De Brief van Paulus aan de Romeinen IX-XVI. Kampen, Kok, Deel 2, p.104-116
- DEN BOER, C., 1990, De Brief van Paulus aan de Galaten. Kampen, Kok, p. 185-198
- DEN HEYER, C., 1987, Galaten, Een praktische bijbelverklaring. Kampen, Kok, p. 126-131
- FLOOR, L., 1995, Efeziërs, Eén in Christus. Kampen, Kok, p.147-160
- GARDEIL, A., 1910, Dons du Saint-Esprit, in: "Dictionnaire de Théologie Catholique", Paris, Letouzey et Ané, t. 4, p.1728-1781
- GARDEIL, A., 1914, Fruits du Saint-Esprit, in: "Dictionnaire de Théologie Catholique", Paris, Letouzey et Ané, t. 6, p. 944-949
- GEEST, 1957, Geest (Hl.), in: BRINK, H. (red.), "Theologisch woordenboek", Roermond, Romen & Zonen, II, 1641-1660
- GELOOFSBELIJDENIS, 1986, De geloofsbelijdenis van de Kerk, Katholieke katechismus voor volwassenen. Turnhout, Brepols, 460 p.

- GRYSON, R., 1990, Les six dons du Saint-Esprit, La version hiéronymienne d' Isaïe 11, 2.3, in: "Biblica", volumen 71, p. 395-400
- HEIRMAN, F. en BIESBROUCK, J., 1974, Vruchten en gaven van de Geest, in: "Bidden in de Geest", Mechelen, Franciscaanse lekenbeweging, p. 24-31
- HOCKEN, P., 1994, Eén Heer, één Geest, één Lichaam. Hilversum, Stichting Vuur, 144 p.
- HOLLANDER, H., 2007, 1 Korintiërs III, Een praktische bijbelverklaring. Kampen, Kok, p. 5-80
- JACQUEMET, G., 1956, Fruits du Saint-Esprit, in: "Catholicisme Hier Aujourd'hui Demain, Encyclopédie en sept volumes", Paris, Letouzey et Ané, t. 4, p. 1657-1659
- JOURNET, C., 1997, Entretiens sur le Saint-Esprit. Saint-Maur, Parole et Silence, 135 p.
- KATECHISMUS, 1995, Katechismus van de Katholieke Kerk. Brussel, Licap, 733 p.
- KATHOLIEKE, 2007, Katholieke Charismatische Vernieuwing, Uitgave ter gelegenheid van veertig jaar Katholieke Charismatische Vernieuwing. Tiel, Dienstencentrum K.C.V., 79 p.
- LAURENTIN, R., 1998, L' Esprit Saint, cet inconnu, Découvrir son expérience et sa Personne. Fayard, 615 p.
- LECURU, L., 2002, Les sept dons du Saint-Esprit. Paris, Editions de l'Emmanuel, 143 p.
- LEFEVRE, F., 1981, De gaven en de vruchten van de Geest, Beknopte bijbelse benadering naar het vormsel toe, in "Collationes", nr. 4, p. 417-429
- McDONNELL, K. en MONTAGUE, G., 1992, Het vuur aanwakkeren, Wat heeft doop in de heilige Geest te maken met de christelijke initiatie? Brugge, Tabor, 24 p.
- NAASTEPAD, J., 2001, Schouwspelers van God, Uitleg van Paulus' Brief aan de Efeziërs. Baarn, Ten Have, p. 184-206
- NIEUWE, 1966, De Nieuwe Katechismus, Geloofsverkondiging voor volwassenen. Antwerpen, Paul Brand, 602 p.
- ONTHAAL, 2003, Het onthaal, Specifieke kenmerken van een charismatische gebedsgroep, nr. 1, p. 18-19
- OUWENEEL, W., 2007, De Geest van God, Ontwerp van een pneumatologie. Vaassen, Medema, 450 p.
- PACKER, J., 1996, Wandelen door de Geest. Hoenderloo, Novapress, 284 p.
- PHILIPPE, P., 1983, Afin que vous portiez beaucoup de fruits, 2, Approfondissement de la Vie dans l' Esprit. Paris, Pneumathèque, 221 p.
- PIRENNE, L., 2006, De Heilswerking van ons Geloof. Bornem, The Image Factory, 164 p.

- ROUKEMA, R., 2005, Apostel, in: "Christelijke Encyclopedie", Kampen, Kok, I, p. 86
- SMET, W., 1973, Ik maak alles nieuw, charismatische beweging in de kerk. Tielt, Lannoo, 222 p.
- SMINK, J., 1986, Romeinen, Verklaring van een bijbelgedeelte. Kampen, Kok, p. 94-97
- STEEN, M., 1999, De Kerk als sacrament van de Geest, in: HAERS, J., MERRIGAN, T., DE MEY, P., (red.), "Volk van God en Gemeenschap van de gelovigen". Averbode, Altiora p.365-378
- SUENENS, L., 2001, De heilige Geest, Levensadem van de Kerk. Oppem-Meise, FIAT-Vereniging, Boek I, II en III
- SULLIVAN, F., 1982, Charisms and charismatic renewal: a biblical and theological study. Michigan, Servant Books, 184 p.
- TE VELDE, R. (red.), 1995, De deugden van de mens, Thomas van Aquino: De Virtutibus in Communi. Baarn, Ambo, 163 p.
- VAN BRUGGEN, J., 1984, Ambten in de apostolische kerk: een exegetisch mozaïek. Kampen, Kok, 191 p.
- VAN BRUGGEN, J., 2004, Galaten, Het goed recht van gelovige Kelten. Kampen, Kok, p. 145-156
- VAN BRUGGEN, J., 2006, Romeinen, Christenen tussen stad en synagoge. Kampen, Kok, p. 184-189, 261-263
- VAN DER KOOI, C., 2006, Tegenwoordigheid van Geest, Verkenningen op het gebied van de leer van de Heilige Geest. Kampen, Kok, 252 p.
- VAN DER VEKEN, J., 1978, De inbreng van de Charismatische Beweging in de geloofssituatie van onze tijd: poging tot evaluatie van binnen uit. Kortrijk-Leuven, 28 p.
- VAN DER VEKEN, J., 1986, Begaafdheid en gaven van de Geest, in : "Communio", nr. 1, p. 34-46
- VAN DER VEKEN, J., 1989, De woordgaven: tongentaal, profetie en woord van kennis, in: "Bouwen aan de Nieuwe Aarde", januari-februari, p. 12-15
- VAN DER VEKEN, J., 2005a, Opnieuw geboren worden, in: "Jezus Leeft!", nr. 5, p.10-12
- VAN DER VEKEN, J., 2005b, Charismata, in: "Christelijke Encyclopedie", Kampen, Kok, I, p. 297
- VAN DER VEKEN, J., 2005c, Charismatische beweging, in: "Christelijke Encyclopedie", Kampen, Kok, I, p. 297-298

VAN HOUWELINGEN, P., 1991, 1 Petrus, Rondzendbrief uit Babylon. Kampen, Kok, p. 153-159

VDL, A., 2003, Zanganimatie, Specifieke kenmerken van een charismatische gebedsgroep, in: "Jezus Leeft!", nr. 2, p. 15-17

ZULLEN, 2006, "... Wij zullen tot Hem komen en verblijf bij Hem nemen...", Over Gods inwoning in de ziel en de zeven gaven van de Heilige Geest, in: "Tijdschrift van de Rozenkrans – Door Maria naar Jezus", Deel 1, nr. 368, p. 2-9; Deel 2, nr. 369, p. 8-19

Samenvatting

Door het sacrament van het doopsel neemt de Heilige Geest zijn woonst in ons hart. Wij worden “tempel van de Heilige Geest”, en ontvangen de Heilige Geest als een gave. Maar de Heilige Geest komt nooit met lege handen. Samen mét Hem ontvangen wij de onnoemelijke rijkdom van zijn zegeningen en gaven. Deze vormen het thema van dit eindwerk.

In het bijzonder schenken we aandacht aan drie groepen zegeningen: allereerst de gaven, die door een eeuwenlange traditie aangeduid worden als de “zeven gaven van de Heilige Geest”; vervolgens de “vruchten van de Heilige Geest”; en ten slotte de “charismen” of “genadegaven”.

Wat de **zeven gaven van de Heilige Geest** betreft, steunen we op de leer van Thomas van Aquino, omdat zij doorgaans wordt beschouwd als de meest gezaghebbende op dit terrein. Volgens Thomas moet een “gave” in deze context verstaan worden als de blijvende bekwaamheid van de ziel om de ingevingen van de Heilige Geest op te vangen en na te volgen. We zouden het een soort van geestelijk “kanaal” kunnen noemen, waarlangs de Heilige Geest ons zielsleven wil beïnvloeden en leiden. Elke gave heeft zo zijn eigen specificiteit. Met elke gave tracht de Heilige Geest een specifiek doel te bereiken.

Zo brengt de gave van *godsvrees* (of *vrees voor de Heer*) ons ertoe de oneindige majesteit van God te erkennen en tegelijkertijd onze eigen nietigheid in te zien, zodat we alles willen doen om eer te brengen aan God. De gave van *godsvrucht* helpt ons om God te eren op een wijze die het best bij Hem past. De ingevingen van de Heilige Geest die ons door de gave van *kennis* bereiken, leiden niet enkel tot de uitzuivering van ons geloof, maar zetten ons ook aan om ons leven voortdurend aan dit juiste geloof te toetsen. Door de gave van *sterkte* geeft de Heilige Geest ons de kracht om alle tegenkantingen te trotseren, die we op onze weg naar God toe ondervinden. De gave van *raad* is dan weer actief op het vlak van ons concrete handelen, en helpt ons om Gods wil te doen in de wisselende omstandigheden van het leven; zij behoedt ons voor impulsief of eigengereid gedrag, en moedigt ons aan om ons in te zetten voor de anderen. Door de gave van *inzicht* leren wij God op een meer intieme en vertrouwelijke manier kennen; zij schenkt ons een plotse en bovennatuurlijke intuïtie omtrent de goddelijke dingen en hun samenhang; in één oogopslag dringen we tot de kern van de goddelijke Waarheid door; op deze wijze krijgen we ook toegang tot de diepe betekenis van de heilige Schrift. De hoogste gave is de gave van *wijsheid*, die toelaat om datgene wat de gave van het verstand ons toont, nu ook te verinnerlijken en vooral te “smaken”; de gave heeft ook een verstandelijk aspect: uit ons oordeel kan een wijsheid spreken, die alle gebeurtenissen weet te bezien vanuit het standpunt van God.

De zeven gaven van de Heilige Geest brengen ons meteen naar het tweede onderwerp: de **vruchten van de Heilige Geest**. Als we toelaten dat de Heilige Geest in ons werkzaam is doorheen de zeven gaven, dan zegent Hij ons op een tweede manier: door ons zijn “vruchten” te schenken. Liefde, vreugde, vrede, geduld... (Gal 5, 22-23) zullen zich meester maken van ons hart, en zullen tegelijk ons gedrag veranderen. Aan deze vruchten zal iedereen kunnen *zien* dat de Heilige Geest echt in ons aan het werk is. De vruchten veranderen ons karakter, zodat het meer en meer op dit van Jezus Christus gaat gelijken.

Het doel van de **charismen** of **genadegaven** ligt elders. Zij hebben niet zozeer onze persoonlijke heiliging op het oog, maar dienen voor de opbouw van de Kerk. Charismen zijn bijzondere bekwaamheden, zoals profetie, genezing, bidden in tongen, leiderschap, leraarschap, de gave van het helpen of van het bemoedigen. De Heilige Geest verdeelt ze volgens zijn inzichten, en verlangt ook dat we ze goed gebruiken. Dat wil zeggen: niet om er zelf beter van te worden, maar wel om de Kerk te dienen en op te bouwen. Charismen dienen om te getuigen van Gods waarachtigheid en liefde. Dat veronderstelt dat degene die ze beoefent tevens geloofwaardig moet zijn, en de liefde waarvan hij

getuigt, ook zelf in zich draagt. Zoniet is hij slechts een “*galmend bekken of een schelle cimbaal*” (1Kor 13, 1-2), in andere woorden: volkomen nutteloos.

De zeven gaven, de vruchten en de charismen worden in ons aangewakkerd door wat men in charismatische kringen aanduidt als de “doop in de Geest”. Het is de ervaring van de *kracht* van de Heilige Geest, waarmee Hij ons vervult en omvormt, juist zoals dit gebeurde bij Jezus’ leerlingen op het Pinksterfeest. Zij kan de vorm aannemen van een plotse duidelijke bewustwording. Maar bij anderen is het een langzaam proces, waarin men de werking van de Heilige Geest pas merkt door de veranderingen in zijn leven, bijv. een innerlijke vrede en vreugde, meer zin in gebed of een charisma waarvan men zich bewust wordt.

Het ontvangen van de “doop in de Geest” komt echter niet vanzelf. Het vergt een diep verlangen naar de komst van de Heilige Geest. En dit verlangen moet ook worden uitgedrukt in aanhoudend en volhardend gebed, persoonlijk of samen met anderen.

De ervaring van de “doop in de Geest” betekent nochtans niet dat we het sacrament van het doopsel een tweede maal ontvangen. Het waterdoopsel initieert ons tot een persoonlijk christelijk leven, maar deze initiatie kan en moet vervolledigd worden. Door ons doopsel zijn we volledig ingelijfd in het Lichaam van Christus, maar onze persoonlijke beaming, ons persoonlijk “*JA*” kan en moet nog groeien. De “doop” geeft daartoe een krachtige impuls, die toelaat voortaan ook consequent als een christen te leven. In die zin kunnen we stellen dat de “doop in de Geest” een werkelijke vervollediging is van de christelijke initiatie.

Meestal is er een lange voorbereiding nodig om deze doopervaring te ontvangen. Daarom ook heeft zij meestal in groepsverband plaats, meer bepaald in de kring van charismatische gebedsgroepen.

Deel II bevat het didactische luik van deze eindverhandeling. Het bestaat uit een reeks lesvoorbereidingen, waarin belangrijke facetten van de inhoudelijke uiteenzetting in lessen godsdienst verwerkt worden. De lessen zijn bestemd voor leerlingen van de derde graad ASO.